

SpareBank 1 Forsikring AS

Rapport om solvens og finansiell stilling pr. 31.12.2017
(SFCR)

Styrevedtatt:
Oslo, 3. mai 2018

INNHALDSFORTEGNELSE

SAMMENDRAG	4
A. VIRKSOMHET OG RESULTATER	5
A.1 VIRKSOMHET	5
A.2 FORSIKRINGSRESULTAT	5
A.3 INVESTERINGSRESULTAT	6
A.4 RESULTAT FRA ØVRIG VIRKSOMHET	8
A.5 ANDRE OPPLYSNINGER	8
B. SYSTEMET FOR RISIKOSTYRING OG KONTROLL	9
B.1 GENERELLE OPPLYSNINGER OM SYSTEMET FOR RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL	9
B.2 KRAV TIL EGNETHET	10
B.3 RISIKOSTYRINGSSYSTEMET	10
B.4 INTERNKONTROLLSYSTEM	13
B.5 INTERNREVISJONFUNKSJONEN	13
B.6 AKTUARFUNKSJONEN	14
B.7 UTKONTRAKTERING	14
B.8 ANDRE OPPLYSNINGER	15
C. RISIKOPROFIL	16
C.1 FORSIKRINGSRISIKO	16
C.2 MARKEDSSRISIKO	18
C.3 MOTPARTSRISIKO	19
C.4 LIKVIDITETSRISIKO	19
C.5 OPERASJONELL RISIKO	20
C.6 ANDRE VESENTLIGE RISIKOER	20
C.7 ANDRE OPPLYSNINGER	20
D. VERDSETTING FOR SOLVENSFORMÅL	21
D.1 EIENDELER	21
D.2 FORSIKRINGSTEKNISKE AVSETNINGER	21
D.3 ANDRE FORPLIKTELSE	23
D.4 ALTERNATIVE VERDSETTINGSMETODER	23
D.5 ANDRE OPPLYSNINGER	23
E. KAPITALSTYRING	24
E.1 ANSVARLIG KAPITAL	24
E.3 SOLVENSKAPITALKRAV OG MINSTEKAPITALKRAV	25
E.4 BRUK AV DURASJONSBASERT UNDERMODUL FOR AKSJERISIKO VED BEREGNINGEN AV SOLVENSKAPITALKRAVET	26
E.5 FORSKJELLER MELLOM STANDARDFORMELEN OG BENYTTETDE INTERNE MODELLER	26
E.6 MANGLENDE OPPFYLLELSE AV MINSTEKAPITALKRAVET OG SOLVENSKAPITALKRAVET	26
E.7 ANDRE OPPLYSNINGER	26
F. VEDLEGG	27
F.1 OFFENTLIGE QRT'ER	27

TABELLISTE

Tabell 1: Eierstruktur SpareBank 1 Gruppen AS	5
Tabell 2: Bransjefordelt resultatregnskap 2017	6
Tabell 3: Bransjefordelt resultatanalyse 2017	6
Tabell 4: Fordeling på aktivaklasser og avkastning for kollektivporteføljene	7
Tabell 5: Fordeling på aktivaklasser og avkastning for selskapsporteføljen	7
Tabell 6: Fordeling av avkastning og forvaltning kostnader for investeringsvalgporteføljen	7
Tabell 7: Oversikt over vesentlige utkontrakterte tjenester	14
Tabell 8: Risikotyper Forsikringsrisiko Liv	16
Tabell 9: Risikotyper Forsikringsrisiko Helse	17
Tabell 10: Sensitiviteter forsikringsrisiko	18
Tabell 11: Risikotyper markedsrisiko	18
Tabell 12: Sensitiviteter markedsrisiko	19
Tabell 13: Eiendeler, Solvens II verdier sammenlignet med regnskapsførte verdier	21
Tabell 14: Beste estimat og risikomargin per 31.12.2017	22
Tabell 15: Solvensmargin med volatilitetsjustert og ikke-volatilitetsjustert rentekurve per 31.12.2017	23
Tabell 16: Tilgjengelig kapital pr. 31.12.2017	24
Tabell 17: Endring tilgjengelig kapital 2016-2017	24
Tabell 18: Endring SCR 2015-2016	25

FIGURLISTE

Figur 1: Rammeverk for risikostyring	11
Figur 2: ORSA prosessen	13
Figur 3: Overordnet risikoprofil basert på hovedkategoriene i Standard formelen	16
Figur 4: Overordnet risikoprofil per 31.12.2017	16
Figur 5: Forsikringsrisiko liv	16
Figur 6: Forsikringsrisiko Liv per 31.12.2017	17
Figur 7: Risikokategorier Forsikringsrisiko Helse	17
Figur 8: Forsikringsrisiko Helse per 31.12.2017	17
Figur 9: Markedsrisiko per 31.12.2017	18
Figur 10: Verdsetting for solvensformål	21
Figur 11: Forsikringstekniske avsetninger	21
Figur 12: Volatilitetsjustert rentekurve pr. 31.12.2017 og 31.12.2016 gitt av EIOPA	22
Figur 13: Solvenskapitalkrav	25
Figur 14: Solvenskapitalkrav pr. risikosegment	26

SAMMENDRAG

SB1F AS er et heleid datterselskap av SpareBank 1 Gruppen AS (SB1G AS). SB1G AS eies av SpareBank 1-bankene og LO. SB1F AS understøtter strategien til SpareBank 1-bankene mot deres bedrifts- og privatkunder, samt LO mot deres medlemmer og foreninger.

Virksomheten til SB1F AS og SpareBank 1 Skadeforsikring AS (SB1S AS) er samlet, så langt som det er hensiktsmessig og innenfor gjeldende regelverk, under navnet SpareBank 1 Forsikring.

Selskapet oppnådde et totalresultat på 671 mill. kroner i 2017, mot 404 mill. kroner året før. Forvaltningskapitalen økte gjennom året med 16,3 prosent til 54,7 mrd. kroner. Totale premieinntekter økte med 25,0 prosent i forhold til forrige år.

Selskapets satsingsområder er innskuddspensjon, hybridpensjon, individuell pensjonssparing, individuelle risikoforsikringer og gruppelevsforikring. I følge den foreløpige markedsstatistikken til Finans Norge hadde SpareBank 1 Forsikring AS en markedsandel innenfor personforsikringer (dødsrisiko, uførekapital og uførepensjon), gruppelevsforikring og innskuddspensjon på henholdsvis 27,5 %, 19,6 % og 9,4 % ved utgangen av 2017. Markedsandelene samlet sett er høyere enn forrige år, hvor tilsvarende tall var 23,6 %, 20,0 % og 9,1 %. Prosentandelene gjelder brutto forfalte premier.

Salget av innskudds- og hybridpensjon i 2017 utgjorde samlet 1.268 mill. kroner målt i årlig premie. Dette tilsvarte en økning på 16,5 %. SpareBank 1 Forsikring AS opprettholdt i 2017 en sterk stilling i markedet for individuelle risikoforsikringer. Salget av slike forsikringer, inkludert arbeidsledighetsforsikring, ga en årlig premieinntekt på 197 mill. kroner. Arbeidsledighetsforsikring, som ble solgt fra BNP Paribas, ble trukket fra markedet og salget ble stoppet i februar 2017. Salg av øvrige risikoforsikringer økte med 10 % sammenlignet med 2016. Salget av individuelle forsikringer med investeringsvalg utgjorde 483 mill. kroner, 337 mill. kroner mer enn i 2016.

Selskapet benytter standardformelen til beregning av solvensmargin under Solvens II og selskapet anses å være godt kapitalisert sett opp mot de regulatoriske kravene etter Solvens II regelverket. Selskapets solvensmargin uten bruk av overgangsregler er 167 % pr. 31. desember 2017, sammenlignet med 171 % pr 31. desember 2016.

Grunnlaget for risikostyringen legges i styrets årlige behandling av strategi og policydokumenter der selskapets risikotoleranse, kapitalmål og risikorammer fastsettes. Det ble i 2017 ikke gjort vesentlige endringer i policydokumentene. Risikostyring og compliance ble i 2017 skilt ut som egen enhet under administrerende direktør.

Styret anser at selskapets forretningsmessige eksponering er godt tilpasset dets risikoevne. Selskapet har en god økonomisk og finansiell stilling som gir grunnlag for fortsatt drift og videreutvikling av selskapet.

Selskapet har foretatt endringer i forutsetningene bak verdsettingen for solvensmargin gjennom 2017. De viktigste er endring i handlingsregler og videreutviklet metodikk for risikomargin.

Selskapet har etablert et internt fastsatt mål for solvensmargin etter Solvens II, hvor kapitalmålet er definert som et intervall på 140 % - 160 % beregnet ut ifra Pilar 1 standardmetoden. Dette målet er ikke endret i 2017. Det fastsatte kapitalmålet er styrende i forhold til selskapets strategi knyttet til kapitalstyring og tillegges vesentlig vekt ved vurderinger knyttet til kapitalbehov. Gjennom selskapets ORSA prosess foretar selskapet fremskrivninger av kapitalbehov, både under mer normale/forventede scenarier samt ulike stressscenarier. Fremskrivningene gjøres med tidshorisont på 5 år. Selskapets ORSA prosess er førende i forhold til å fastsette mål for kapitaliseringen samt identifisere behov for tiltak.

A. VIRKSOMHET OG RESULTATER

A.1 VIRKSOMHET

SpareBank 1 Forsikring AS (SB1F AS) er et heleid datterselskap av SpareBank 1 Gruppen AS. SpareBank 1 Gruppen eies av SpareBank 1-bankene og LO. SB1F AS understøtter strategien til SpareBank 1-bankene mot deres bedrifts- og privatkunder, samt LO mot deres medlemmer og foreninger.

Virksomheten til SB1F AS og SpareBank 1 Skadeforsikring AS (SB1S AS) er samlet, så langt som det er hensiktsmessig og innenfor gjeldende regelverk, under navnet SpareBank 1 Forsikring.

SB1F AS har innskuddspensjon, tjenestepensjon (hybridpensjon), kollektiv ytelsespensjon og gruppelivsforsikring til arbeidsgivere og deres ansatte, samt gruppelivsforsikring til forbund og fagforeninger. Innen personmarkedet tilbyr selskapet risikoforsikring, kapitalforsikring og renteforsikring med investeringsvalg. Selskapets produkter distribueres i all hovedsak gjennom bankene i SpareBank 1-alliansen og LO.

SpareBank 1 Forsikring har følgende strategiske satsningsområder:

- **Fortsatt vekst på pensjon**
SpareBank 1 Forsikring skal videreutvikle posisjonen selskapet har fått på pensjon gjennom fortsatt vekst i tjenestepensjon og fortsatt satsing på privat pensjonssparing.
- **Vekst på risikoforsikring**
SpareBank 1 Forsikring skal legge til rette for vekst gjennom salg til SpareBank 1 bankkunder, LO-medlemmer og eksisterende forsikringskunder.
- **Digital innovasjon**
SpareBank 1 Forsikring skal utforske og utvikle nye løsninger og tjenester som gir kundene en enklere og smartere hverdag.

I tillegg skal SpareBank 1 Forsikring fortsette arbeidet med å videreutvikle kjerneprosessene, samtidig som man bygger økt endringskapasitet i organisasjonen. Bærekraft og Kundeopplevelse skal gjennomsyre alt vi gjør og alt vi står for.

Selskapets satsingsområder er innskuddspensjon, hybridpensjon, individuell pensjonssparing, individuelle risikoforsikringer og gruppelivsforsikring. I følge den foreløpige markedsstatistikken til Finans Norge hadde SpareBank 1 Forsikring AS en markedsandel innenfor personforsikringer (dødsrisiko, uførekapital og uførepensjon), gruppelivsforsikring og innskuddspensjon på henholdsvis 27,5 %, 19,6 % og 9,4 % ved utgangen av 2017. Markedsandelene samlet sett er høyere enn forrige år, hvor tilsvarende tall var 23,6 %, 20,0 % og 9,1 %. Prosentandelene gjelder brutto forfalte premier.

Selskapet oppnådde et totalresultat på 671 mill. kroner i 2017, mot 404 mill. kroner året før.

SpareBank 1 Gruppen AS hadde pr. 31. desember 2017 følgende eierstruktur:

	Eierandel
SpareBank 1 Nord-Norge	19,50 %
SpareBank 1 SMN	19,50 %
SpareBank 1 SR-Bank ASA	19,50 %
Samarbeidende Sparebanker AS	19,50 %
SpareBank 1 Østlandet	12,40 %
Landsorganisasjonen i Norge (LO)	9,60 %
/Forbund tilknyttet LO	
Totalt	100,00 %

Tabell 1: Eierstruktur SpareBank 1 Gruppen AS

Selskapets registrerte kontoradresse og kontaktdetaljer for selskapets eksterne revisor samt tilsynsmyndighet er vist nedenfor.

Kontoradresse:
SpareBank 1 Forsikring AS
Hammersborggata 2
0179 Oslo
Telefon: 915 09020

Ekstern revisor:
KPMG AS Sørkedalsveien 6
Postboks 7000 Majorstuen
0306 Oslo
Telefon: 04063

Tilsynsmyndighet:
Finanstilsynet
Revierstedet 3
0151 Oslo
Telefon: 22 93 98 00

A.2 FORSIKRINGSRESULTAT

Selskapet hadde et resultat før overskuddsdeling på 1.115,5 mill. kroner. Kundene fikk tildelt 297,3 mill. kroner i endelig overskudd, og det ble avsatt 245,6 mill. kroner til tilleggsavsetninger. Resultat til eier før skatt, og før avkastning på selskapets midler, ble 572,6 mill. kroner. I tillegg fikk eier 309,6 mill. kroner i avkastning på selskapets midler, samt at andre inntekter og kostnader til selskapet var minus 46,7 mill. kroner. Dermed ble totalt resultat til eier før skatt 835,5 mill. kroner.

FORSIKRINGSINNTEKTER OG -UTGIFTER

Brutto forfalte premieinntekter eksklusive tilflyttet kapital ble 6.237 mill. kroner i 2017 mot 4.987 mill. kroner i 2016. Dette tilsvarte en økning på 25%. Endringen skyldtes hovedsakelig økning i premieinntekter for risikoproduktene og pensjonsforsikringer med investeringsvalg. Premieinntekter for egen regning ble

7.641 mill. kroner i 2017. I forhold til 2016 var dette en økning på 1.198 mill. kroner, tilsvarende 18,6%.

Brutto utbetalte erstatninger inklusive gjenkjøp ble 2.268 mill. kroner i 2017 mot 2.121 mill. kroner i 2016. Dette tilsvarte en økning på 6,9%. Fraflytting, det vil si overføring av kundenes reserver til andre selskaper, økte med 309 mill. kroner. Erstatninger for egen regning ble 2.867 mill. kroner i 2017. I forhold til 2016 var dette en økning på 450 mill. kroner, tilsvarende 18,6%.

Kontraktstestede forpliktelser utgjorde 22.864 mill. kroner ved utgangen av 2017, mot 21.253 mill. kroner

forrige år. Dette tilsvarte en økning på 7,6%. Selskapet hadde 24.894 mill. kroner i forsikringsforpliktelser knyttet til forsikringer med investeringsvalg ved årets slutt. Tilsvarende beløp utgjorde 19.156 mill. kroner året før. Dette tilsvarte en økning på 30%.

Innen premiereserven utgjør erstatningsavsetningene for meldte (RBNS) og ikke meldte (IBNR) forsikringstilfeller 3.214 mill. kroner. Avsetningene ble styrket med til sammen 258 mill. kroner i løpet av 2017, mot 322 mill. kroner året før.

BRANSJEFORDELT RESULTATREGNSKAP 2017							
NOK 1 000	Ind.rente/ pensjon	Individuell kapital	Kollektiv rente/pensjon	Gruppeliv	Ulykke	Selskapets midler	Totalt
Resultatregnskap:							
Premieinntekter	717 993	1 111 324	4 941 023	628 150	243 142	-	7 641 632
Inntekter fra finansielle eiendeler	446 651	78 880	1 027 838	92 631	23 187	2 680	1 671 866
Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	253 500	267 111	1 957 360	-	-	-	2 477 971
Andre forsikringsrelaterte inntekter	9 530	9 407	92 385	5 942	7 907	-	125 171
Erstatninger	-620 610	-495 911	-1 255 803	-426 891	-68 264	-	-2 867 479
Endring i forsikringsmessige avsetninger	-143 517	35 461	-1 197 194	-56 151	-12 477	-579	-1 374 458
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser-særskilt investeringsvalg	-280 948	-396 111	-5 098 237	-	-	-	-5 775 295
Overskudd på avkastningsresultatet	-89 615	-5 578	-161 187	-32 830	-	-	-289 210
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-192 598	-232 419	-362 839	-98 784	-139 867	-42	-1 026 549
Andre forsikringsrelaterte kostnader	-550	-697	-1 906	-2 596	-5 261	-7	-11 018
Resultat av teknisk regnskap	99 836	371 467	-58 560	109 471	48 367	2 052	572 631
Avkastning på selskapets midler	-	-	-	-	-	262 909	262 909
Samlet til eier før skatt	99 836	371 467	-58 560	109 471	48 367	264 961	835 540

Tabell 2: Bransjefordelt resultatregnskap 2017

FORSIKRINGSRESULTAT - RESULTATANALYSE

BRANSJEFORDELT RESULTATANALYSE 2017							
NOK 1 000	Ind.rente/ pensjon	Individuell kapital	Kollektiv rente/pensjon	Gruppeliv	Ulykke	Selskapets midler	Totalt
Resultatanalyse:							
Risikoresultat	-56 992	293 498	-9 861	60 147	47 446	-	334 239
Administrasjonsresultat	15 539	44 434	-58 775	15 792	-11 534	-42	5 414
Avkastningsresultat	233 463	39 113	399 821	66 362	12 455	2 094	753 306
Vederlag for rentegaranti	627	-	21 948	-	-	-	22 575
Resultat til fordeling	192 637	377 045	353 133	142 301	48 367	2 052	1 115 534
Avsetning til/ anvendelse av tilleggsavsetninger	-3 186	-	-242 379	-	-	-	-245 566
Midler tilført/overført kunder	-89 615	-5 578	-169 314	-32 830	-	-	-297 337
Resultat av teknisk regnskap	99 836	371 467	-58 560	109 471	48 367	2 052	572 631
Avkastning på selskapets midler	-	-	-	-	-	262 909	262 909
Samlet til eier før skatt	99 836	371 467	-58 560	109 471	48 367	264 961	835 540

Tabell 3: Bransjefordelt resultatanalyse 2017

Netto risikoresultat utgjorde 334,2 mill. kroner i 2017, mot 371,8 mill. kroner før oppreservering året før. Risikoresultatet til fripoliser ble 10,4 mill. kroner i 2017 mot 25,8 mill. kroner forrige år. I 2017 ble 5,4 mill. kroner av dette resultatet avsatt til risikoutjevningfondet, mens i 2016 ble 13,7 mill. kroner benyttet til å styrke premiereserven i forbindelse med oppreservering til nytt dødelighetsgrunnlag og 6 mill. kroner ble avsatt til risikoutjevningfondet. Av risikoresultat i kollektiv ytelsespensjon på 19,8 mill. kroner i 2017 ble 9,9 mill. kroner avsatt til risikoutjevningfondet.

Netto administrasjonsresultat ble 5,4 mill. kroner i 2017, mot minus 71,3 mill. kroner forrige år. I 2016 ble det avsatt 53,1 mill. kroner til administrasjonsreserve for utførerstatninger under utbetaling og 20,0 mill. kroner til administrasjonsavsetning for nye fripoliser ved overgang til ny uførepensjon.

Netto avkastningsresultat ble 753,3 mill. kroner i 2017 mot 286,6 mill. kroner i 2016. Forbedringen i forhold til året før skyldtes hovedsakelig høyere oppregulering av verdien av eiendomsinvesteringene. Av avkastningsresultatet ble 245,6 mill. kroner avsatt til tilleggsavsetninger.

A.3 INVESTERINGSRESULTAT

For 2017 ble den samlede verdijusterte avkastningen for kollektivporteføljene 8,0 % (4,9 %), som tilsvarer finansinntekter på 1 671 mill. kroner (967,3) fra porteføljene. Av dette resultatet utgjorde 394,6 mill. kroner (175,3) økning i kursreguleringsfond, mens resterende 1277,3 mill. kroner (791,9) ble bokført som finansinntekter.

Den verdijusterte avkastningen varierte mellom 7,7 % og 8,5 % (4,6 % og 5,2 %) i de 4 ulike porteføljene. Forskjellen

i avkastning skyldes først og fremst ulik porteføljevækt samt tilpasning av aktivsidens egenskaper til de tilhørende forpliktelsene for hver av de enkelte porteføljene.

Etter dekning av den årlige rentegarantien på 516,4 mill. kroner (463,1) endte netto renteresultat på 753,3 millioner kroner (286,6).

Selskapsporteføljen ga en avkastning på 5,5 % eller 309,6 mill kroner (193,1).

Den verdjusterte avkastningen fra porteføljene endte godt over den forventede avkastningen for året, og skyldes dels spesifikke forhold knyttet til enkeltinvesteringer i eiendomsporteføljen, gode generelle markedsforhold for aksjer samt meravkastning fra renteporteføljen som følge av reduksjon av kredittpåslag.

Eiendom og aksjer bidro mest med avkastning på hhv 18,1 % og 19,1 %, mens omløpsrenter og anleggsrenter ga avkastning på hhv 3,6 % og 3,7 %.

KOLLEKTIVPORTEFØLJEN

Eiendeler i kollektivporteføljene	31.12.2017 Mill. kroner	Andel	Avkastning i mill. kroner 2017	Avkastning 2017	Avkastning 2016
Omløpsrenter	7 084	31 %	258	3,6 %	3,6 %
Anleggsobligasjoner	8 267	37 %	285	3,7 %	4,1 %
Eiendom	3 974	18 %	612	18,1 %	7,3 %
Aksjer	3 164	14 %	515	19,1 %	7,5 %
Annet	88	0 %	0		
Sum	22 577	100 %	1 671	8,0 %	4,9 %

Tabell 4: Fordeling på aktivklasser og avkastning for kollektivporteføljene

SELKAPSPORTEFØLJEN

Eiendeler i selskapsporteføljene	31.12.2017 Mill. kroner	Andel	Avkastning i mill. kroner 2017	Avkastning 2017	Avkastning 2016
Omløpsrenter	3 525	57 %	116	3,3 %	3,5 %
Anleggsobligasjoner	1 147	19 %	37	3,5 %	3,9 %
Eiendom	1 025	17 %	157	18,2 %	7,4 %
Aksjer	0		0		
Annet	466	8 %	0	1,1 %	1,6 %
Sum	6 163	100 %	310	5,5 %	4,1 %

Tabell 5: Fordeling på aktivklasser og avkastning for selskapsporteføljen

Eiendeler i verdipapirisering

Selskapet har en liten del av investeringsporteføljen investert innen verdipapiriserte investeringer og disse er videre investert i renteporteføljen og er av typen asset backed securities (ABS). Totalt sett står disse investeringene for 0,8 prosent (201 mill. kroner) av investeringsporteføljen og ansees derfor å ha liten påvirkning for porteføljens risiko og avkastning. Investeringsstrategien legger opp til god diversifisering og høye krav til kvaliteten på investeringene, der blant annet rating er viktig input i vurderingene.

INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN

Investeringsvalg	Midler per 31.12.2017 (MNOK)	Avkastning 2017 (%)	Avkastning i mill. kroner	Forv.kost (%)
PM Renter	94,1	2,72	1,64	0,4
PM Forsiktig	425,8	6,59	26,20	0,7
PM Moderat	588,7	10,6	55,80	1
PM Offensiv	463,3	14,74	59,57	1,25
PM 100 % Aksjer	816,6	19,02	125,27	1,5
SpareBank 1 PM ODIN 100 % Renter	19,2	4,28	0,32	0,4
SpareBank 1 PM ODIN Forsiktig	0,8	8,07	0,02	0,7
SpareBank 1 PM ODIN Moderat	2,1	11,94	0,09	1
SpareBank 1 PM ODIN Offensiv	4,2	15,94	0,14	1,25
SpareBank 1 PM ODIN 100 % Aksjer	103,2	20,06	8,41	1,5
BM Rente	2175,6	3,12	49,72	0,95*
BM Forsiktig	2611	7,32	175,04	1,05*
BM Moderat	7958,8	11,67	817,40	1,15*
BM Offensiv	1483,1	16,14	197,09	1,25*
BM 100 % Aksjer	4784,5	20,78	682,64	1,35*
BM Forsiktig II	104	6,78	5,90	1*
BM Moderat II	362,3	10,54	32,60	1*
BM Offensiv II	22	14,39	2,08	1*
BM 100 % aksjer II	554,2	18,39	65,00	1*
PM Bank	139,3	1,06	1,65	0,4
BM Bank	247,4	1,46	3,49	0,95
Annet (Åpen meny og IPS)	1934,4			0,4 – 3,2 %

*maksimalsatser i en degressiv skala som avhenger av forvaltningsvolum per kunde

Tabell 6: Fordeling av avkastning og forvaltning kostnader for investeringsvalgporteføljen

A.4 RESULTAT FRA ØVRIG VIRKSOMHET

Sparebank 1 Forsikring AS har ingen vesentlige inntekter eller kostnader fra øvrig virksomhet.

A.5 ANDRE OPPLYSNINGER

Årsrapporten for Sparebank 1 Forsikring AS gir en fullstendig oversikt over selskapets resultater i 2017.

B. SYSTEMET FOR RISIKOSTYRING OG KONTROLL

B.1 GENERELLE OPPLYSNINGER OM SYSTEMET FOR RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL

OVERORDNET SYSTEM FOR RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL I SB1G AS

SB1F AS er et heleid datterselskap av SB1G AS. Avdelingen for risikostyring i SB1G AS skal bidra til et konsistent system for risikostyring og internkontroll i SB1G konsern og fastsetter overordnede prinsipper for risikostyring som skal følges av alle datterselskaper. Kontrollfunksjonene i SB1G AS følger en matriseorganisering, hvor det er etablert selvstendige kontrollfunksjoner i hvert enkelt datterselskap. SB1G AS har etablert et revisjonsutvalg og et risikoutvalg som har et overordnet ansvar for å følge opp risikoen i datterselskapene.

STYRET

Styret har det overordnede ansvaret for selskapets system for risikostyring og internkontroll. Styret fastsetter strategi, selskapets risikotoleranse, samt policyer og rammeverk for systemet for risikostyring i selskapet.

Selskapet har etablert de fire kontrollfunksjonene under Solvens II, bestående av en aktuarfunksjon, risikostyringsfunksjon, compliancefunksjon, samt en internrevisjonsfunksjon. Kontrollfunksjonene er organisert uavhengig av driftsrelaterte oppgaver, og har direkte rapporteringslinje til selskapets styre og ledelse. Kontrollfunksjonene er nærmere beskrevet i kapittel B.3-B.6.

ADMINISTRERENDE DIREKTØR

Administrerende direktør har ansvaret for den daglige ledelsen av SB1F AS. Administrerende direktør har videre ansvaret for å etablere en forsvarlig risikostyring i samsvar med styrets definerte retningslinjer og strategi.

Ledergruppen i SB1F AS består av ledere fra Virksomhetstyring, Privatmarked, Bedriftmarked, Forsikringsoppgjør, Risikostyring og Compliance, CRM og kundedialog, Innovasjon, utvikling og teknologi og Finans. Alle ledere har ansvar for risikostyring innenfor sitt område.

CHIEF RISK OFFICER (CRO)

CRO er leder for forretningsområde Risikostyring og Compliance i SB1F AS. Risikostyring og Compliance ble i 2017 skilt ut som et eget forretningsområde direkte under administrerende direktør. CRO er leder for risikostyringsfunksjonen i SB1F AS og har ansvaret for at selskapet har et hensiktsmessig og effektivt risikostyringssystem. Dette innebærer identifisering, måling og overvåking av risiko innenfor styrevedtatte og regulatoriske rammer. CRO rapporterer status på selskapets risiko til administrerende direktør og styret.

Videre er det etablert ulike komiteer for å sikre betryggende prosesser knyttet til selskapets risikostyring:

RISIKOSTYRINGSFORUM

Risikostyringsforum (RSF) har som formål å sikre god og enhetlig styring av markeds-, likviditets-, operasjonell- og forsikringsrisiko i selskapet. RSF diskuterer blant annet risikostyringsstrategier, handlingsregler, balansestyring, kontrollaktiviteter og compliance. RSF skal bidra til å sikre at etablerte handlingsregler er i overensstemmelse med selskapets risikoappetitt. Videre behandler RSF selskapets forsikringstekniske avsetninger under Solvens II. Forumet avholder månedlige møter, alle vesentlige saker vedrørende risikostyring behandles i forumet før sakene løftes til selskapets styre.

RSF består av deltagere fra forvaltning, produkt, aktuar, risikostyring, compliance og SB1G AS (morselskap).

RESERVERINGSKOMITÉ

Reserveringskomiteen skal behandle selskapets erstatningsavsetninger og utbetalingsreserve og andre forsikringstekniske avsetninger til regnskapsformål

Formålet med reserveringskomiteen er å sikre uavhengighet mellom utøvende og kontrollerende aktuar slik at flere enn aktuar er involvert i reserveringen, samt å sikre at virksomheten har tilstrekkelig forståelse for nivået på de forsikringstekniske avsetningene og hvordan dette gjensidig påvirker andre deler av forsikringsvirksomheten

Reserveringskomiteen har blant annet ansvar for å vurdere vesentlige forutsetninger knyttet til reservering.

PRIS- PRODUKT- OG VEKSTFORUM (PPV)

Forumet er et besluttende forum for pris-, produkt- og veksttiltak. Hensikten er å sikre innfrielse av selskapets produktlønnsomhetsmål, vekstmål samt støtte selskapets strategi og ambisjon.

PPV består av områdeledere og mellomledere for henholdsvis PM og BM, ledere for produktavdelinger, samt områdeleder for CRM og Kundedialog. Ansvarlig for aktuarfunksjonen, risikostyringsfunksjonen og compliancefunksjonen har møterett i forumet.

FORVALTNINGSFORUM

Forvaltningsforum er et forum for informasjonsdeling, kompetanseutveksling og drøftelser i forvaltningsmessige forhold. Forvaltningsforum består av administrerende direktør, CFO, CRO, CRO i SB1G AS og sjeføkonom i SB1G AS. Deltagere fra Forsikringsforvaltning, risikostyringsfunksjonen, compliancefunksjonen og aktuarfunksjonen har møterett. Forvaltningsforum ledes av CFO. Det avholdes månedlige møter.

COMPLIANCEFORUM

Complianceforum består av deltagere fra alle selskapets forretningsområder, i tillegg til representanter fra SB1G AS. Forumet ledes av compliancefunksjonen. Forumet møtes minimum kvartalsvis. Forumets formål er å fordele ansvaret for, - og sikre fremdrift i implementering av nye/ endrede lover i organisasjonen, samt rapportere compliance status til selskapets risiko/compliance-rapport, og til morselskapet.

COMPLIANCE OG SIKKERHETSFORUM I SB1G AS MED DATTERSELSKAP

Formålet med forum for compliance og sikkerhetsforum i SB1G med datterselskap er å koordinere samarbeidet knyttet til risikostyring samt gjennomgå status vedrørende risiko for selskapet. Videreutvikling av risikostyringsområdet diskuteres også. Compliance ansvarlige i hvert datterselskap samt compliance ansvarlig i SB1G AS møter i forumet. Forumet avholder kvartalsvise møter.

REVISJONSUTVALGET OG RISIKOUTVALGET I SB1G AS MED DATTERSELSKAP

Det skal som hovedregel avholdes felles møter i Revisjonsutvalget og Risikoutvalget, og utvalgene skal ha identisk sammensetning og samme leder. Revisjonsutvalget og Risikoutvalget har som formål å være et forberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret i SB1G AS i saker som vedrører overvåkning av finansiell informasjon og selskapets internkontroll og risikohåndtering. Utvalgene skal sørge for at risiko- og kapitalstyringen i konsernet støtter opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse, og samtidig sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning.

GODTGJØRELSE

SB1F AS er underlagt en felles godtgjørelsesordning gjennom SB1G AS som minimum årlig vedlikeholdes og godkjennes av styret. Selskapets praktisering av godtgjørelsesordningen gjennomgås årlig av selskapets internrevisjon.

Selskapet har kun fastlønn og ikke variabel godtgjørelse. En andel av tidligere opptjent og utsatt bonus er utbetalt i 2017 til et fåtall ledere som tidligere hadde individuelle bonusordninger. Resterende andel av opptjent og utsatt bonus vil bli utbetalt i 2018 i henhold til Finansdepartementets forskrift vedrørende godtgjørelser i finansinstitusjoner. Den utsatte bonusutbetalingen er relatert til avkastning på syntetiske egenkapitalbevis basert på utvalgte egenkapitalbevis og aksjer i SpareBank 1 Gruppens eierbanker. Styret tar årlig stilling til om det er forhold som tilsier at det ikke bør utbetales utsatt bonus.

Ved fratredelse initiert av selskapet og før oppnådd pensjonsalder, har administrerende direktør og ledende ansatte avtale om etterlønn i 12 måneder etter avtalt oppsigelsesperiode på 6 måneder. I gjeldende avtale for Administrerende direktør er det regulert at stillingens

pensjonsalder for alderspensjon i dag er 67 år og stillingens førtidspensjonsalder er 62 år. Førtidspensjonen tilsvarer 70 prosent av avtalt årslønn på fratredelsestidspunktet. Etter 67 år er pensjonen i henhold til selskapets ordinære pensjonsordning. Rett til førtidspensjon er betinget av at Administrerende direktør er ansatt i selskapet ved fylte 62 år og gir således ikke rett til delvis opptjening.

Det foreligger ingen forpliktelser overfor styrets leder til å gi særskilt vederlag ved opphør eller endring av vervet. Det foreligger heller ingen avtaler om bonus, overskuddsdeling, opsjoner og lignende til fordel for leder av styret.

B.2 KRAV TIL EGNETHET

Selskapet følger styrevedtatte retningslinjer for egnethetsvurdering av personer som innehar sentrale funksjoner for å sikre at foretaket styres på en effektiv og profesjonell måte.

I retningslinjene for egnethet er det oppgitt hvem som er ansvarlig for å utføre egnethetsvurderingene for de ulike sentrale funksjonene. Det er videre beskrevet prosess og ansvarsfordeling for forhåndsvurdering, meldeplikt, oppbevaring og oppfølging for egnethetsvurderinger.

Selskapets HR-funksjon er utførende, og støtter styrets leder, og administrerende direktør i arbeidet med egnethetsvurderinger av sentrale funksjoner som er oppgitt i retningslinjene. Følgende er HRs oppgaver:

- Forberede saker herunder innhente relevant dokumentasjon til bruk i vurderingen av personers egnethet
- Før ansettelse innhente relevant dokumentasjon (skjema fra Finanstilsynet og politiattest som ikke er eldre enn 3 måneder)
- Sørge for at egnethetsvurderingen av personer blir meldt til Finanstilsynet
- Sørge for å sende særskilt melding til Finanstilsynet for alle personer som skal egnethetsvurderes i tilfeller der de ikke lengre oppfyller kravene for egnethet. Meldingen skal inneholde informasjon om hvorfor personen er skiftet ut.
- Oppbevare innhentet informasjon og vurderinger på forsvarlig måte i HR-systemet
- Foreta ny egnethetsvurdering hvert 4. år

Krav til kompetanse for de ulike kontrollfunksjonene er definert gjennom egne policyer for de ulike funksjonene.

B.3 RISIKOSTYRINGSSYSTEMET

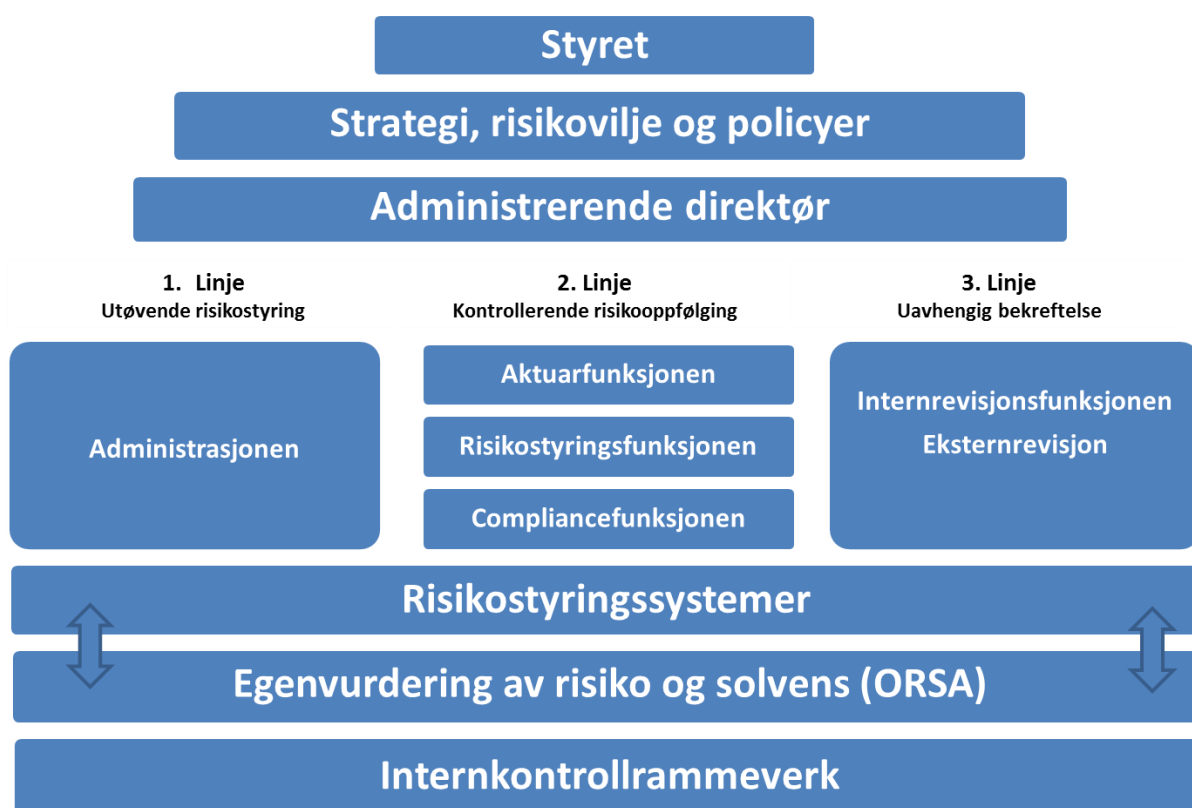
Systemet for risikostyring og kontroll i SB1F AS har til formål å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for styring og kontroll og bidra til å bygge opp om selskapets langsiktige ambisjon om å være attraktiv for kundene og eierbankene.

Styret vedtar årlig et rammeverk av policyer for SB1F AS som fastsetter hovedprinsipper og ansvar for risikostyringen og internkontroll. Styret mottar kvartalsvis risikorapporter over selskapets risikonivå og kapital. Selskapets rammeverk for risikostyring er bygget opp omkring en modell med tre forsvarslinjer:

Første forsvarslinje: Leder av forretnings- og støtteområdene har ansvaret for den daglige risikostyringen. De skal til enhver tid påse at risikostyringen og risikoeksponeringen er innenfor de rammer og overordnede styringsprinsipper som er besluttet av styret eller administrerende direktør.

Andre forsvarslinje: Kontrollfunksjonene består av risikostyringsfunksjonen, compliancefunksjonen og aktuarfunksjonen. Som andre forsvarslinje skal funksjonene understøtte styret og ledelsens ansvar. Kontrollfunksjonene er uavhengige og er organisert direkte under administrerende direktør. Hver funksjon har direkte tilgang til styret uavhengig av øvrige rapporteringslinjer og organisasjonsform.

Tredje forsvarslinje: Internrevisjonen overvåker at risikostyring og internkontroll er målrettet, effektiv og fungerer som forutsatt.

Figur 1: Rammeverk for risikostyring

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig risikostyringsprosess er den bygget opp omkring seks elementer:

1. Risikostyringsstrategier
2. Kontrollmiljøet
3. Risikoidentifikasjon
4. Risikoanalyse
5. Overvåking / oppfølging
6. Rapportering

Risikostyringsstrategier

Risikostyringen skal sikre at selskapet styrer risikoene det står overfor i samsvar med styrevedtatte prinsipper, slik

at samlet risikoeksponering er i tråd med styrets overordnede risikovilje.

Kontrollmiljøet

Kontrollmiljøet i selskapet omfatter menneskene i organisasjonen (deres individuelle egenskaper og integritet, verdigrunnlag og etikk), organiseringen av selskapet, ledelsesfilosofi og lederstil (eksempelvis dynamisk styring). God risikostyring krever et solid kontrollmiljø. Det er etablert et tydelig verdigrunnlag og etiske retningslinjer som kommuniseres i hele organisasjonen. Personalpolitikken gir informasjon om de forventninger som stilles til den enkelte ansatte når det gjelder integritet, etisk adferd og kompetanse. Ved rekruttering av medarbeidere skal selskapet prioritere

faglig og personlig egnethet i forhold til den stillingen som skal besettes.

Risikoidentifikasjon

Grunnlaget for selskapets risikobilde dannes gjennom risikoidentifikasjon. Prosessen for risikoidentifikasjon er framoverskuende og en integrert del av selskapets strategiprosess og løpende risikostyring. Risikoidentifikasjonen skal dekke alle vesentlige risikoer selskapet står overfor.

Risikoanalyse

Selskapets risiko kan inndeles i følgende risikokategorier:

- Markedsrisiko
- Motpartsrisiko
- Forsikringsrisiko
- Likviditetsrisiko
- Operasjonell risiko
- Compliancerisiko
- Strategisk og forretningsmessig risiko

For å sikre en enhetlig håndtering av risiko er det etablert egne policyer og retningslinjer for hver risikokategori som beskriver hvordan risiko skal måles, overvåkes og rapporteres.

Risikoanalyse danner grunnlaget for hvordan selskapet skal forstå og styre risikoene. Dette betyr blant annet at alle vesentlige risikoer i størst mulig grad skal kvantifiseres.

Risiko måles som et kapitalkrav for hver risikokategori og kapital basert på standardmodellen i Solvens II (Pilar 1). For å sikre at resultatene fra kvantifiseringen av risiko er hensiktsmessig utføres også sensitivitets- og scenarioanalyser. I tillegg utføres det årlig en egen vurdering av risiko og solvens (ORSA – Pilar 2) som er nærmere beskrevet senere i dette kapittelet.

Oppfølging og overvåking

Styret fastsetter årlig rammer for risikotakningen og status for hver risikokategori rapporteres kvartalsvis til styre og ledelsen.

SB1F AS har en beredskapsplan som er bygget opp omkring ulike nivåer med hensyn til vurdering av alvorlighetsgrad i forhold til avvik mellom solvenskapitalnivå og faktisk solvenskapitalbehov. Det er skissert ulike tiltakskrav avhengig av hvilken situasjon som har oppstått i forhold til brudd på det etablerte kapitalmålet.

Rapportering

Risikorapportering i SB1F AS har som formål å sikre at alle relevante organisasjonsnivåer har tilgang på tilstrekkelig, pålitelig og relevant risikoinformasjon. Dette skal sikre at alle organisasjonsnivåer har en oversikt over aktuell risikoeksponering og eventuelle svakheter i risikostyringsprosessen. Rapporteringen skal danne grunnlaget for den videre oppfølgingen og overvåkingen

av risikoeksponeringen og risikostyringsprosessen i selskapet.

Resultatet fra selskapets risikostyringsprosesser rapporteres kvartalsvis til styret og ledelsen.

RISIKOSTYRINGSFUNKSJONEN

Sammen med de øvrige kontrollfunksjonene inngår risikostyringsfunksjonen i SB1F AS' modell med tre forsvarslinjer. Risikostyringsfunksjonen er organisert slik at den er uavhengig fra løpende driftsrelaterte oppgaver, og har møterett i viktige beslutningsfora i SB1F AS.

Risikostyringsfunksjonen har ansvaret for å koordinere og utøve kontroll med selskapets risikostyringsaktiviteter og kjerneprosesser innenfor risikostyring, påse at det eksisterer prosesser for å identifisere fremtidige risikoer, videreutvikle rammeverk og system for risikostyring og gjennomføre og utvikle selskapets ORSA-prosess.

Gjennom måling og vurdering av den overordnede risikosituasjonen overvåkes selskapets totale risikobilde. Risikostyringsfunksjonen arbeider systematisk og risikobasert etter funksjonens årsplan. Risikostyringsfunksjonens årsplan behandles årlig av selskapets styre, og det rapporteres kvartalsvis status til ledelse og styret.

EGENVURDERING AV RISIKO OG SOLVENS (ORSA)

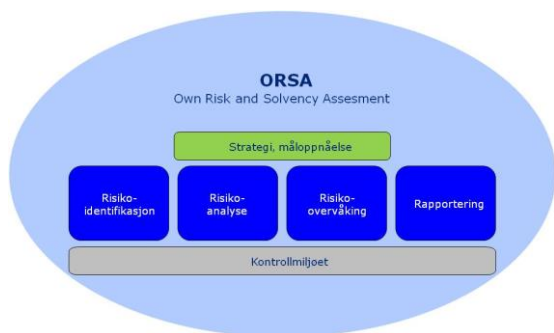
ORSA består av en fastsatt prosess for å definere, vurdere og styre selskapets risiko og solvensposisjon. Prosessen skal minimum gjennomføres årlig eller hyppigere ved vesentlig endring i selskapets risikoprofil. Hovedformålet med ORSA prosessen er å fastsette selskapets faktiske kapitalbehov og mål i forhold til selskapets spesifikke risikoprofil og styrets risikotoleranse. Risikotoleransen skal gi uttrykk for ønsket risikonivå for at selskapet skal tåle ventede og uventede tap, hensyntatt selskapets strategier, forretningsplaner og risikoeksponering.

ORSA er helheten av de prosesser og prosedyrer som benyttes for å:

- Identifisere, vurdere, overvåke, styre og rapportere risikoer som selskapet er eller kan bli eksponert for
- Avgjøre nødvendig kapital for å sikre at overordnede solvenskrav overholdes til enhver tid

ORSA er integrert som en del av selskapets risikostyringssystem og inngår i strategiske beslutninger. Dette for å sikre effektiv risikostyring og integrasjonen mellom strategier, risikostyring og kapitalplanlegging, og vil bidra til økt forståelse av selskapets risikoeksponering. ORSA prosessen sikrer at selskapets styre og ledergruppe har en høy bevissthet rundt de risikoer som selskapet er eksponert mot, samt kontroll over tåleevnen selskapet har for å motstå eventuelle tilbakeslag/finansielle krisesituasjoner. Resultatene fra ORSA prosessen samles til en ORSA rapport som godkjennes av selskapets styre og rapporteres årlig til Finanstilsynet.

Styret i SB1F AS har det overordnede ansvaret for ORSA i selskapet, og legger premissene for gjennomføringen. Risikostyringsfunksjonen har hovedansvaret for å koordinere gjennomføring av prosessen herunder gi styret nødvendig og tilstrekkelige beslutningsinformasjon. ORSA-prosessen kan sees på som en løpende risikostyringsprosess som pågår gjennom året, og omfatter alle vesentlige elementer knyttet til selskapets risikostyring og internkontroll.

Figur 2: ORSA prosessen

B.4 INTERNKONTROLLSYSTEM

Selskapet har et omfattende internkontrollsystem som inkluderer risikoworkshop i ledergruppen og de ulike forretningsområdene, stikkprøvekontroller, revisjoner, hendelsesrapportering og et system for oppfølging av forbedringstiltak. I tillegg gjennomfører selskapet en internkontroll årlig for å bekrefte kvaliteten på etablerte prosesser og kontrolltiltak.

Selskapet gjennomfører årlig en egenvurdering av styring og kontroll i forbindelse med internkontrollprosessen. Det gjennomføres årlig en risikokartlegging i forretningsområdene hvor fokuset er å identifisere samt vurdere sentrale risikoer for den enkelte enheten. På bakgrunn av gjennomgangen utarbeides relevante tiltak som følges opp løpende gjennom året. Risikoene følges opp løpende gjennom året. I tillegg gjøres en vurdering av administrativ risiko, som inkluderer det operative arbeidet med risikoidentifikasjon, risikovurdering, gap - analyse, og tiltaksidentifisering. Vurderingene gjøres med særlig fokus på å avdekke svakheter i kontrollmiljøet, mangler i innarbeidede kontrolltiltak, mangler i kompetanse og sentrale IT- risikoer. Internkontrollen rapporteres hovedsakelig gjennom den årlige lederbekreftelsen, og det enkelte forretningsområdets arbeid med tiltak følges opp gjennom året av compliance- og risikostyringsfunksjonen.

Det gjennomføres også en kartlegging av kvaliteten i sentrale IT prosesser. Formålet er å kartlegge hvorvidt selskapet oppfyller offentlige pålegg som har basis i Finanstilsynets IKT forskrift, samt Personopplysningsloven med tilhørende forskrifter. Gjennomgangen baseres på CobiTs 34 beskrevne IT prosesser og gjennomføres ved at de mest forretningskritiske systemer angis i rangert orden. Risikovurderingen gjennomføres basert på IT-systemenes

tilstand samt etablerte kontrolltiltak rundt systemet. En vurdering av oppfyllelse av personopplysningslovens IKT krav inngår i gjennomgangen.

Alle vesentlige oppfølgingspunkter fra internkontrollprosessen og revisjonsrapporter følges opp og dokumenteres i selskapets risikostyringsystem.

COMPLIANCEFUNKSJONEN

Compliancefunksjonen inngår i SB1F AS' modell med tre forsvarslinjer og er plassert som en andrelinjefunksjon sammen med de øvrige kontrollfunksjonene. Compliancefunksjonens oppgaver er definert av styret i "Policy for Compliancefunksjonen". I utøvelsen av oppgaver er compliancefunksjonen uavhengig av ledelse og andre virksomhetsområder i selskapet. Andre funksjoner i SB1F AS kan ikke instruere compliancefunksjonen om hvordan oppgavene skal utføres og hvordan funksjonen skal allokere sine ressurser med hensyn til hvilke deler av selskapet funksjonen til enhver tid skal kontrollere.

Compliancefunksjonen har oppgaver knyttet til kontroll av selskapets etterlevelse, jevnlig vurderinger av etablerte rutiner og retningslinjer, og forebyggende råd og veiledning om selskapets forpliktelser knyttet til de rettslige rammebetingelsene som regulerer virksomheten. Compliancefunksjonen påser og bidrar til at selskapets interne kontrollsystemer og rutiner sikrer en forskriftsmessig, forsvarlig og effektiv drift. Gjennom stikkprøvekontroller, råd og veiledning bidrar compliancefunksjonen til å avdekke risikoområder som bør forbedres. Compliancefunksjonens aktiviteter og ressursallokering er vurdert ut fra en risikovurdering basert på risikoworkshops i selskapets forretningsområder, tidligere erfaringer og funn, internrevisjonens rapporter, lederbekreftelse og internkontrollgjennomgang. Compliancefunksjonen har møterett i viktige beslutningsfora i SB1F AS.

Compliancefunksjonen har en direkte rapporteringslinje til selskapets styre og ledelse. Det utarbeides kvartalsvise rapporter som sendes til ledelsen og selskapets styre.

B.5 INTERNREVISJONFUNKSJONEN

Internrevisjonen er en uavhengig kontroll- og rådgivningsfunksjon som skal bidra til at organisasjonen på en effektiv og tilfredsstillende måte når sine mål. Internrevisjonen utføres på oppdrag av styret og utføres av eksterne aktører. Internrevisjonen gir råd til ledelsen om selskapets risikostyring og internkontroll og rapporterer direkte til styret.

Styret har vedtatt en instruks for internrevisjonens arbeid. I henhold til denne instruksen skal det årlig utarbeides en revisjonsplan for selskapet. Formålet med den årlige internrevisjonsplanen er å sikre at internrevisjonen kan gi en dekkende vurdering av selskapets governance, risikostyring, compliance og internkontroll slik instruksen for internrevisjonen og

regelverket krever. Dette krever at alle risikofylte områder gjennomgås planmessig. Videre skal internrevisjonsplanen sikre at den ivaretar styrets behov.

Gjennom internrevisjonens årsplan implementeres styrets føringer i instruks for internrevisjonen. Internrevisjonsplanen skal gi styret nødvendig grunnlag til å kunne fatte beslutninger knyttet til internrevisjonens prioriteringer, ressursbruk og kompetanse. Revisjonsplanen inneholder derfor en beskrivelse av hvilke internrevisjonsaktiviteter og -prosjekter som prioriteres, ressursomfang og en presentasjon av internrevisjonsteamet, deres kompetanse og erfaringsbakgrunn.

Revisjonsplanen utarbeides hvert år basert på internrevisjonens risikovurdering, samt mottatte innspill fra ledelsen. Planen skal sikre at sentrale risikoer og utfordringer i forhold til virksomhetens mål og strategier dekkes.

Internrevisjonen utfører en rekke revisjonsprosjekter hvert år, hvor det utarbeides en rapport for hvert prosjekt som gjengir de vesentligste funn og anbefalinger. Funnene og anbefalingene følges opp i selskapets risikostyringssystem.

B.6 AKTUARFUNKSJONEN

Aktuarfunksjonen inngår i SB1F AS' modell med tre forsvarslinjer og er plassert som en andrelinjefunksjon sammen med de øvrige kontrollfunksjonene. Aktuarfunksjonens oppgaver er definert av styret i "Policy for Aktuarfunksjonen". I utøvelsen av sine daglige oppgaver er aktuarfunksjonen uavhengig av ledelse og andre virksomhetsområder i selskapet.

Aktuarfunksjonen har ansvar for følgende hovedområder gitt i Solvens II regelverket:

- Prosess for fastsettelse av forsikringstekniske avsetninger til Solvens II formål
- Uttale seg om selskapets retningslinjer for tegning av forsikringer
- Uttale seg om selskapets reasuransprogram
- Bidra til en effektiv implementering av selskapets risikostyringssystem
- Aktuarfunksjonens rapport til styret og ledelse

I tillegg er aktuarfunksjonen tillagt enkelte tilleggsoppgaver. Aktuarfunksjonen utarbeider minst årlig en rapport til styret og ledelsen i selskapet som dekker ansvarsområdene til aktuarfunksjonen.

B.7 UTKONTRAKTERING

SB1F AS skal ha en effektiv prosess som skal sikre tilfredsstillende etterlevelse av regelverk, og at selskapet ikke påføres tap eller sanksjoner som følge av ekstern aktørs brudd på avtaler og regler knyttet til utkontraktering. Dette skal skje gjennom:

- Et tydelig definert ansvarsforhold for alle utkontrakterte tjenester/system
- Avtaler med utkontraktører som er tydelig i forhold til ansvar og forventning, samt muliggjør innsyn, og sanksjoner i tilfelle brudd
- Å sikre at leverandøren har etablert tilfredsstillende internkontrollsystemer, herunder beredskapsplaner
- En effektiv og sikker rapportering av nødvendig data fra leverandøren til SB1F AS
- En effektiv prosess for å følge opp og rapportere etterlevelsen av avtalen

Før utkontraktering foretas skal det gjennomføres en behovsanalyse for å vurdere om prosessen eller funksjonen som er tenkt utkontraktert skal håndteres internt. Før en eventuell avtaleinngåelse skal det gjennomføres en vurdering av potensielle leverandører av tjenesten samt en risiko- og lønnsomhetsvurdering av de ulike leverandørene. Risikovurderingene skal inneholde en vurdering av de potensielle leverandørenes kompetanse og ressurser til å utføre oppdraget, data systemer og rutiner, selskapenes internkontroll- og compliancesystem og beredskapsplaner. I tillegg skal risikovurderingen inneholde en vurdering av selskapenes økonomiske stilling og sannsynlighet for mislighold og annen ikke-oppfyllelse av forpliktelsene. En forhøyet risiko skal utlede etterspørsel etter ny/ mer informasjon, eller vurdering av alternative leverandører.

Det skal foreligge skriftlige rutinebeskrivelser for den utkontrakterte tjenesten som skal sikre at oppgavene utføres korrekt. Det skal løpende gjøres en vurdering av den leverte tjeneste, og om den er i henhold til avtaler, og SLA-avtaler. Eieren av den utkontrakterte tjenesten skal minimum årlig gjennomføre en vurdering av selskapets evne til å levere den avtalte tjeneste (fare for insolvens, konkurs, nedleggelse, oppkjøp eller lignende). En forhøyet risiko må utlede handlinger som å etterspørre mer informasjon, starte en vurdering av alternative leverandører, eller vurdere å hente tilbake den utkontrakterte tjeneste.

Nedenstående tabell viser en oversikt over vesentlige utkontrakterte tjenester:

Utkontrakterte funksjoner/ oppgaver	Jurisdiksjon	Tjenesten som leveres
Internrevisjon	Norge	Innehar internrevisjonsfunksjonen
Fonds-administrasjon	Storbritannia	Depotjenester, back- og mid office oppgaver
Pensjonsforvaltning	Norge	Drift og forvaltning av ytelsespensjon

Tabell 7: Oversikt over vesentlige utkontrakterte tjenester

B.8 ANDRE OPPLYSNINGER

Informasjonen i kapittel B gir et korrekt og hensiktsmessig bilde av selskapets system for risikostyring og internkontroll gjennom perioden.

C.RISIKOPROFIL

Kvantifisering av selskapets risiko gjøres basert på Pilar 1 og 2 under Solvens II. Selskapet beregner Pilar 1 etter standardformelen.

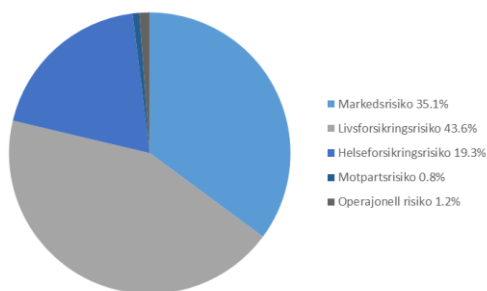

Figur 3: Overordnet risikoprofil basert på hovedkategoriene i Standardformelen

Solvenskapitalkrav for SB1F AS pr. 31.12.2017 utgjorde 5 570 mill. kroner og solvenskapitalen utgjorde 9 303 mill. kroner, tilsvarende en solvensmargin på 167%, redusert fra 171% sammenlignet med 31.12.2016. Reduksjonen skyldes endringer i både solvenskapital og solvenskapitalkrav.

Den vesentligste endringene i solvenskapital fra fjoråret er økt kapitalbidrag fra produktene. De største endringene i solvenskapitalkrav er økt markedsrisiko og helseforsikringsrisiko, men samtidig økt livsforsikringsrisiko. Under forsikringsrisiko helse er det uførerisiko som bidrar til økt kapitalkrav. Økningen i markedsrisiko skyldes hovedsakelig økt rente- og aksjerisiko.

Tabellen nedenfor viser hvordan selskapets beregnede risiko var fordelt pr. 31.12.2017 mellom de ulike hovedkategoriene i standardformelen under Solvens II. Solvensmarginen på 167% tilfredsstillende selskapets definerte kapitalmål mellom 140-160%.

Figur 4: Overordnet risikoprofil per 31.12.2017

C.1 FORSIKRINGSRISIKO

Forsikringsrisiko omfatter de risikoer selskapet er eksponert for gjennom de ulike forsikringsproduktene selskapet tilbyr. Forsikringsrisiko omfatter modulene for Forsikringsrisiko Liv og Forsikringsrisiko Helse under Solvens II.

Det forventes en tilsvarende sammensetning av forsikringsrisiko som beskrevet i dette kapitlet i selskapets forretningsplanleggingsperiode.

FORSIKRINGSRISIKO LIV

Forsikringsrisiko liv omfatter de risikoene selskapet er eksponert for knyttet til livsforsikring, som vist i figuren nedenfor.

Figur 5: Forsikringsrisiko liv

I Tabell 8 gis en nærmere forklaring av de ulike risikotypene som faller inn under Forsikringsrisiko Liv.

Risikotype	Forklaring
Dødsrisiko	Risiko for tap knyttet til at dødeligheten blir høyere enn beste antakelse, og at selskapet derfor får flere dødsrisikoutbetalinger enn forutsatt.
Opplevelsesrisiko	Risiko for tap knyttet til at dødeligheten blir lavere enn beste antakelse, og at selskapet derfor må utbetale pensjoner over en lengre periode enn forutsatt.
Uførerisiko	Risiko for tap knyttet til at uførheten blir høyere eller at færre blir friske enn beste antakelse, og at selskapet derfor får høyere uføreutbetalinger enn forutsatt.
Kostnadsrisiko	Risikoen for tap knyttet til at kostnadene og inflasjonen blir høyere enn beste antakelse, slik at selskapet får høyere administrasjonsutgifter enn forutsatt.
Avgangsrisiko	Risiko for tap knyttet til at avgangen avviker fra beste antakelse. Med avgang menes alle lovbestemte eller kontraktsmessige rettigheter kunden har til å avslutte, gjenkjøpe, redusere eller innskrenke kontrakten.
Katastroferisiko	Risiko for tap fordi erstatninger knyttet til dødelighet, uførhet, ulykke eller sykdom øker som følge av en katastrofe knyttet til ulykke eller pandemi. Dersom mange av selskapets kunder med samlet høy forsikringsrisiko oppholder seg på samme sted, for eksempel i samme bygning, utgjør dette en konsentrasjonsrisiko.

Tabell 8: Risikotyper Forsikringsrisiko Liv

Under Forsikringsrisiko Liv utgjør avgangs-, kostnads- og dødsrisiko de største risikoene for selskapet.

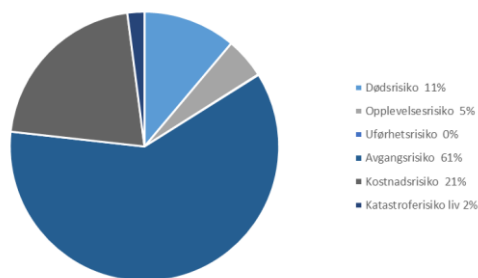
Avgangsriskoen fremkommer som tap på eiers kapital ved umiddelbar frivillig avgang. For produkter med gode

resultater vil dette medføre kapitalkrav for avgangsrisiko, da fremtidig forventet resultat til eier vil reduseres.

Kostnadsrisiko regnes som tap på eiers resultat gitt økt kostnadsnivå på 10 prosent og en økning i kostnadsinflasjon på 1 prosent årlig i forhold til beste estimat.

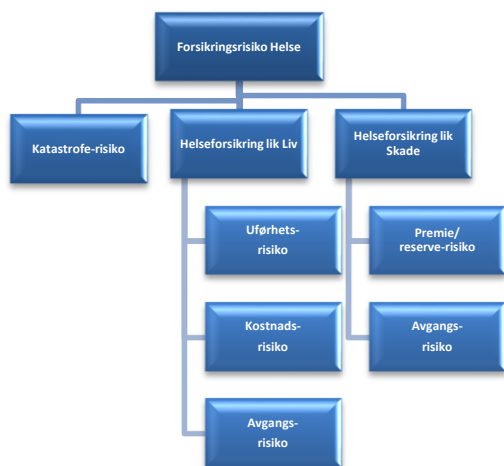
Figuren nedenfor viser fordelingen av typer forsikringsrisiko liv:

Figur 6: Forsikringsrisiko Liv per 31.12.2017

FORSIKRINGSRISIKO HELSE

Forsikringsrisiko Helse omfatter de risikoene selskapet er eksponert for knyttet til helseforsikring, som vist i figuren nedenfor.

Figur 7: Risikokategorier Forsikringsrisiko Helse

I Tabell 9 gis en nærmere forklaring på de ulike risikotypene som hører til Forsikringsrisiko Helse.

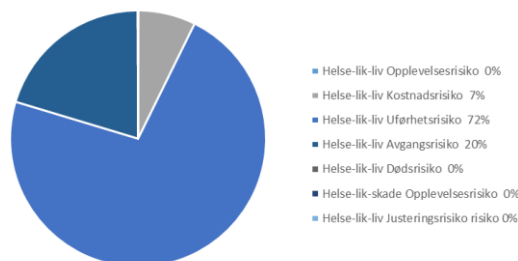
Risikotype	Forklaring
Katastrofe-, uførhets-, kostnads- og avgangsrisiko	Se definisjon gitt i Tabell 8 i kapittel C.1 under avsnittet Forsikringsrisiko Liv

Risikotype	Forklaring
Premie- og reserve risiko	Risiko for at premier og tilhørende premiereserver ikke er tilstrekkelige i forhold til de forpliktelser selskapet har påtatt seg ved inngåelse av forsikringskontrakter (tegningsrisiko), og risiko for at erstatnings-avsetningene og utbetalingsreservene ikke er tilstrekkelige i forhold til de krav avsetningene skal dekke (reserverisiko). Kostnadsrisikoen en del av premierisikoen i dette segmentet.

Tabell 9: Risikotyper Forsikringsrisiko Helse

Under Helseforsikring-lik-liv utgjør uførhet den største risikoen. For Helseforsikring-lik-skade er premie/reserverisiko den største risikoen. Fordelingen av helseforsikringsrisiko pr. element fremgår av Figur 8.

Tabellen nedenfor viser fordelingen av typer forsikringsrisiko helse:

Figur 8: Forsikringsrisiko Helse per 31.12.2017

Selskapets risikotoleranse knyttet til tegning av forsikringsrisiko er uttrykt gjennom selskapets kjerneprosesser og retningslinjer knyttet til risikoovertagelse samt produktutvikling og prising.

Selskapet har retningslinjer for risikoutvelgelse både for bedrifts- og privatmarked som risikovurdering, risikoklassifisering, helsevurdering og beløpsgrenser på forsikringssum ved tegning.

RISIKOREDUKSJONSTEKNIKKER

Vurdering av reassurans inngår som en del av selskapets produktutviklingsprosess for alle nye produkter og endring av eksisterende produkter. Videre er selskapets risikoprofil og risikobærende evne sentrale faktorer ved bestemmelse av hensiktsmessige former for reassurans. Selskapets reassuransepolicy gir hovedmålene for reassuranseprogrammet, inkl. å redusere selskapets katastroferisiko.

SENSITIVITETSANALYSE

Risikoberegningen for Pilar 1 under Solvens II er basert på en rekke forutsetninger. Selskapet utfører en rekke sensitivitetsanalyser basert på endringer i disse forutsetningen for å overvåke hvordan selskapets solvensmargin vil kunne påvirkes av ulike hendelser.

Tabellen nedenfor viser sensitiviteter målt i endring i solvensmargin.

Forsikringsrisiko - Sensitiviteter	
Solvensmargin per 31.12.2017	167 %
Driftskostnader 10% opp	159 %
Erstatningsprosent 10 pp opp	158 %

Tabell 10: Sensitiviteter forsikringsrisiko

C.2 MARKEDSSRISIKO

Markedsrisiko består av risiko knyttet til negativ verdiutvikling i aksjer, renter, kredittmarginer (spread), valuta og eiendom. I tillegg vil selskapet kunne ha mulighet til å ha en mindre andel av alternative investeringer som for eksempel hedgefond og private equity.

Tabellen nedenfor gir en beskrivelse av de ulike typene markedsrisiko:

Markedsrisiko	
Risikokomponent	Forklaring
Aksjerisiko	Aksjerisiko er risiko knyttet til endring i markedsverdi for posisjoner i egenkapitalinstrumenter, herunder aksjer, aksjefond, kombinasjonsfond, hedgefond og private equity, samt derivater med egenkapitalinstrumenter som underliggende.
Renterisiko	Renterisiko defineres som endring i markedsverdier på selskapets investeringer i obligasjons- og sertifikatmarkedet samt selskapets forsikringsforpliktelser som følge av endring i markedsrentene.
Eiendomsrisiko	Eiendomsrisiko er risiko knyttet til verdiutvikling på selskapets posisjoner i fast eiendom. Eventuelle plasseringer i eiendomsfond som ikke har et vesentlig innslag av lånefinansiering medregnes under vurderingen av eiendomsrisiko.
Kredittmarginrisiko (spreadrisiko)	Kredittmarginrisiko er risiko for endring i markedsverdi på selskapets investeringer i rentepapirer som følge av endring i kredittmarginer for ulike kreditttrating klasser.
Valutarisiko	Valutarisiko er risiko for tap som oppstår som følge av endring i kursen mellom norske og utenlandske valutaer.

Tabell 11: Risikotyper markedsrisiko

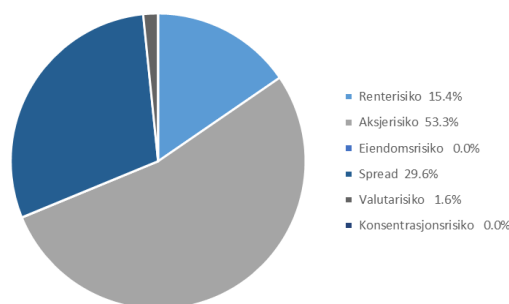
Eiendomsinvesteringene i SB1F AS (eiendomsdøtre) er å anse som strategiske aksjeinvesteringer og stresses dermed som aksjer og ikke som eiendom.

Aksjerisiko (inkludert eiendom som stresses som strategiske aksjeinvesteringer) og kredittmarginrisiko

(spreadrisiko) er de største markedsrisikoene under Solvens II.

For renterisiko beregnes hva som gir størst negativ effekt av rentefall og renteoppgang. Pr. 31.12.2017 er det rentenedgang som gir størst beregnet tap for selskapet. Rentefall vil få en negativ påvirkning på produkter med rentegaranti. For produkter med positive kontantstrømmer som følge av marginer, vil ved en reduksjon i rentenivå få en redusert diskonterings effekt, og dermed en positiv effekt av lavere rente.

Figuren nedenfor viser prosentvis fordeling av selskapets markedsrisiko brutt ned på de ulike risikoelementene¹.

Figur 9: Markedsrisiko per 31.12.2017

Kapitalforvaltningen er delt inn i følgende porteføljer; kollektivporteføljene, investeringsvalgporteføljen og selskapsporteføljen.

Forvaltningen av kundemidlene forvaltes i egne kollektivporteføljer ut fra de ulike produktene egenskaper. En betydelig andel av plasseringene i kollektivporteføljene er i eiendom og obligasjoner som måles til amortisert kost i regnskapet. I kollektivporteføljene samlet har selskapet en aksjeandel på 14,0 %.

Midlene knyttet til livsforsikring med investeringsvalg forvaltes i investeringsvalgporteføljen. Kundene fastsetter forvaltningen av investeringsvalgporteføljen og bærer også markedsrisikoen knyttet til disse midlene. Selskapets kapital forvaltes i en egen selskapsportefølge. Risikoen i selskapsporteføljen bæres fullt ut av SB1F AS.

Styring av forvaltningskapitalen skjer gjennom en modell der selskapets finansielle eksponering vurderes samlet.

FORSVARLIG KAPITALFORVALTNING

Styret har fastsatt rammer og retningslinjer for kapitalforvaltningen og styring av markedsrisiko som sikrer en forsvarlig kapitalforvaltning i tråd med forsiktighetsprinsippet.

¹ Selskapets investeringer i eiendom beregnes under Solvens II som aksjerisiko (type 2).

Styret fastsetter nominelle rammer for hver aktivklasse, i tillegg setter også styret rammer innenfor aktivklassene. Rammene og investeringsstrategien sikrer dermed at investeringene har riktig profil og eksponering med tanke på kredittkvalitet, likviditet, prising, målbarhet med mer. Eksempelvis er det blant annet krav til hvor stor del av porteføljen som skal være i Investment grade rentepapirer og hvor stor del som kan være i såkalte High yield rentepapirer, med noe høyere risiko og forventet avkastning.

Eksponeringen mot utenlandsk valuta i investeringsporteføljen er valutasekret til NOK i den grad det foreligger kjente markedspriser i den respektive valutaen. Dette betyr at valutarisikoen er uvesentlig i porteføljen.

Diversifisering og spredning av de ulike risikotypene og verdipapirene i investeringsporteføljen er sentralt i investeringsstrategien og tilhørende retningslinjer. Hovedformålet er at ingen forvaltere, enkeltfond eller enkeltinvesteringer skal kunne dominere avkastningen og risikoen i porteføljen. Det benyttes derfor flere forvaltere og det settes krav til maksimal konsentrasjon mot motparter der det er relevant og kan være en utfordring.

Selskapet benytter eksterne forvaltere i forvaltningen, dette betyr at det velges uavhengige forvaltere til å forvalte de ulike mandatene innenfor aksjer og renter.

Ved investering i nye produkter, aktivklasser eller instrumenter vil det gjennomføres utstrakt testing og inngående vurderinger før man investerer i disse. Dersom det på basis av vurderingene og undersøkelsene besluttes å investere i en ny type instrument eller aktivklasse, vil man investere ett mindre beløp for å sikre at det ikke dominerer avkastningen og risikoen, samtidig som man observerer at instrumentet utvikler seg som forventet.

RISIKOEKSPONERING

Selskapet har en betydelig eksponering mot markedsrisiko gjennom selskapets investeringsporteføljer. Styret har vedtatt særskilte rammer for de ulike aktivklassene innenfor hver investeringsportefølje. Rammene revideres årlig gjennom selskapets investeringsstrategi og policy for markedsrisiko.

Obligasjoner bidrar til forutsigbarhet og stabilitet i avkastningen. Renteeksponeringen i SB1 Forsikring omfatter både omløpsrenter og anleggsobligasjoner. SB1F AS investerer i aksjer for å oppnå en langsiktige avkastning og diversifiseringseffekt. Selskapet har aksjeeksponering mot både norske og globale markeder. Eiendom gir en stabil kontantstrøm og lavere risiko i porteføljen på grunn av diversifisering. Slike egenskaper er egnet som bidrag til å dekke årlige rentegarantier.

RISIKOKONSENTRASJON

Selskapets investeringsportefølje anses veldiversifisert både med hensyn på allokering mellom ulike aktivklasser samt at ingen enkeltinvesteringer utgjør en

uforholdsmessig stor andel av investeringene. Selskapet anses å ha en forsvarlig risikokonsentrasjon innenfor markedsrisiko.

RISIKOREDUKSJONSTEKNIKKER

Det vesentligste av selskapets brutto valutaeksponering kan tilskrives utenlandske aksjer i investeringsvalgporteføljen og kollektivporteføljene. Selskapets valutaseksponering sikres ved hjelp av handel i valutaswapper og valutaterminer mot ulike motparter. Valutasikringen overvåkes daglig av forvaltningsavdelingen i selskapet og valutarisikoen ansees å være minimal.

SENSITIVITETSANALYSE

Selskapet utfører sensitivitetsanalyser for å overvåke hvordan selskapets solvensmargin vil kunne påvirkes av ulike hendelser. Risikoberegningen for Pilar 1 under Solvens II er basert på en rekke forutsetninger. Tabellen nedenfor viser noen sensitiviteter målt i endring i solvensmargin.

Markedsrisiko - Sensitiviteter	
Solvensmargin pr. 31.12.2017	167 %
Aksjefall 20%	162 %
Rentekurve ned 50 bp	150 %

Tabell 12: Sensitiviteter markedsrisiko

C.3 MOTPARTSRISIKO

Motpartsrisiko defineres som risiko for tap som følge av at motparter i derivatposisjoner, inngåtte reassuranseavtaler og øvrige fordringer ikke kan møte sine forpliktelser over de kommende 12 månedene.

Selskapets motpartsrisiko stammer i fra inngåtte reassuransekontrakter, bankinnskudd, derivater og kundefordringer. For SB1F AS er motpartsrisiko fra bankinnskudd den største risikoen innenfor motpartsrisiko.

Risikostyringsfunksjonen overvåker investeringer pr. utsteder og informerer Forsikringsforvaltning fortløpende hvis investering på en enkelt utsteder nærmer seg øvre grense for konsentrasjonsrisiko etter Pilar 1. Aktuarfunksjonen vurderer reassuranseprogrammet minst en gang i året. For å redusere motpartsrisiko er det satt rammer for inngåelse av reassuransekontrakter der valgt reassurandør ikke skal ha lavere offisiell rating enn A- og at risikoen skal spres på flere reassurandører.

C.4 LIKVIDITETSRISIKO

Likviditetsrisiko er risiko for at selskapet ikke klarer å betjene forpliktelsene innen forfall uten at det oppstår vesentlige ekstrakostnader. For å unngå dette er likviditetsstyring viktig både på et operasjonelt og strategisk plan.

I selskapets policy for likviditetsrisiko er øvre ramme for saldo på bank og nedre ramme for likviditetsbuffer i

selskapsporteføljen gitt. Selskapets beholdning i bankinnskudd (saldo) overvåkes av selskapets regnskapsavdeling som rapporterer til risikostyringsfunksjonen og Forsikringsforvaltning hvis saldo er utenfor interne rammer. Rapporten inneholder likviditetsprognose og kontroll på rammer for saldo på bankkonto.

Selskapet har en beredskapsplan som beskriver hvilke tiltak som skal iverksettes dersom kritiske situasjoner oppstår.

Generelt sett anses selskapets likviditetsrisiko for å være lav. Med bakgrunn i at saldo overvåkes daglig og erfaring ved at midler overføres raskt ved brudd på rammer for saldo på driftskonti, vurderes det at kontrollrutinene og utøvelsen av disse er på et tilfredsstillende nivå gitt vurderingen av risikoen.

FORTJENESTE I FREMTIDIGE PREMIER

Beregningen av «Expected profits in future premiums» (EPIFP) gjøres på hver homogene risikogruppe og samles i en post. Pr. 31.12.2017 var den beregnede fortjenesten i fremtidige premier på 8 438 mill. kroner. Beregningen gjenbraker elementene fra solvenskapital beregningen i Pilar 1 i henhold til artikkel 260 av Solvens II-forordningen. Beregningen er sensitiv for blant annet endring i rentenivå samt fremtidige erstatninger.

C.5 OPERASJONELL RISIKO

Operasjonell risiko er risikoen for tap som en følge av sviktende interne rutiner eller prosesser. Dette kan relatere seg til menneskelig svikt, systemsvikt eller eksterne hendelser. Den operasjonelle risikoen favner således over alle øvrige risikokategorier og er ment å adressere disse i den grad de ikke eksplisitt er dekket av de respektive risikokategoriene. Operasjonell risiko under standardformelen omfatter ikke risiko relatert til strategiske beslutninger eller omdømmerisiko.

Kapitalkravet for den operasjonelle risikoen beregnes under standardformelen basert på et volummål for premier og reserver.

Selskapet har etablert en policy for styring og kontroll av operasjonell risiko som gir overordnede føringer for å

sikre at SB1F AS har effektive og hensiktsmessige prosesser for styring og kontroll av operasjonell risiko.

Selskapet har etablerte rutiner for internkontroll og organisering av virksomheten. Det er etablert:

- Tydelige fullmakter
- En klar ansvarsfordeling
- Tilfredsstillende opplæring av medarbeidere
- Tekniske reserveløsninger
- Et solid juridisk avtaleverk
- Utkontrakteringsavtaler med SpareBank 1 Skadeforsikring AS

Videre er det etablert et kontrollmiljø som omfatter internkontrollgjennomgang, risikoworkshops, hendelsesdatabase for registrering av uønskede hendelser samt en risikostyringsdatabase for oppfølging av tiltak. Det foretas også en kartlegging av den operasjonelle risiko i forbindelse med oppfyllelse av IKT-forskriften, dette gjøres gjennom en årlig COBIT-undersøkelse (Control Objectives for Information Technology).

C.6 ANDRE VESENTLIGE RISIKOER

Gjennom selskapets ORSA prosess identifiserer selskapet også risiko av mer strategisk og forretningsmessig karakter. Strategisk risiko defineres som risiko for tap som følge av manglende evne til å implementere forretningsplaner, feilvalgte strategiske beslutninger, manglende allokering av ressurser, eller tilpasninger av forretningen til endringer i markedet. Forretningsmessig risiko defineres som risiko for tap som følge av uventede endringer i juridiske rammebetingelser, endringer i eksterne politiske, økonomiske og sosiale forhold.

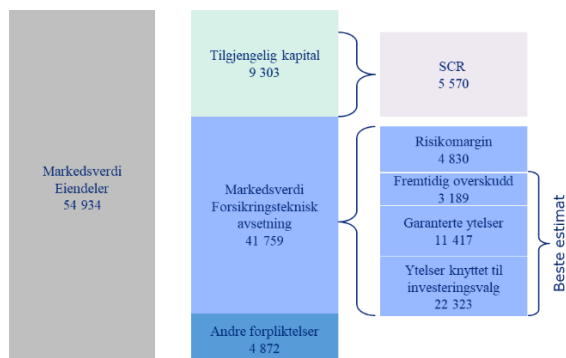
Strategisk og forretningsmessig risiko har stort fokus i selskapet og følges opp løpende. Dette innebærer å følge nøye med på utvikling i rammebetingelser, endringer i eksterne politiske, økonomiske og sosiale forhold.

C.7 ANDRE OPPLYSNINGER

Informasjonen i kapittel C gir et korrekt og hensiktsmessig bilde av selskapets risikoprofil gjennom rapporteringsperioden.

D. VERDSETTING FOR SOLVENSFORMÅL

Verdsettelse etter Solvens II direktivets Artikkel 75 avviker fra den regnskapsmessige verdsettelsen, og medfører en vesentlig endring. Som hovedregel skal alle eiendeler og forpliktelser vurderes til markedsverdi.

Figur 10: Verdsetting for solvensformål

I dette kapittelet vises forskjellene i verdsettingen for SB1F AS, først for eiendeler og deretter for forpliktelsene.

D.1 EIENDELER

I stor grad verdsettes selskapets eiendeler i tråd med regnskapsstandardene.

Eiendeler (MNOK)	Solvens II verdi	Regnskapsverdi	Differanse
Immaterielle eiendeler	0	137	-137
Eiendom	3	3	0
Eiendeler i tilknyttet selskap/datterselskap	5 190	5 190	0
Aksjer	5	5	0
Obligasjoner	16 618	16 129	489
Kollektive fondsinvesteringer	6 713	6 713	0
Derivater	52	38	14
Andre investeringer	493	493	0
Eiendeler-investeringsvalg	24 894	25 000	-106
Gjenforsikringsfordringer	436	443	-7
Fordringer på formidlere	74	74	0
Fordringer (handel, ikke forsikring)	52	52	0
Kontanter og kontantekvivalenter	309	309	0
Alle andre eiendeler som ikke inngår i andre poster	94	94	0
Sum finansielle eiendeler	54 934	54 544	253

Tabell 13: Eiendeler, Solvens II verdier sammenlignet med regnskapsførte verdier

De vesentligste forskjellene gjelder for verddivurdering av hold til forfall porteføljen, immaterielle eiendeler og gjenforsikring

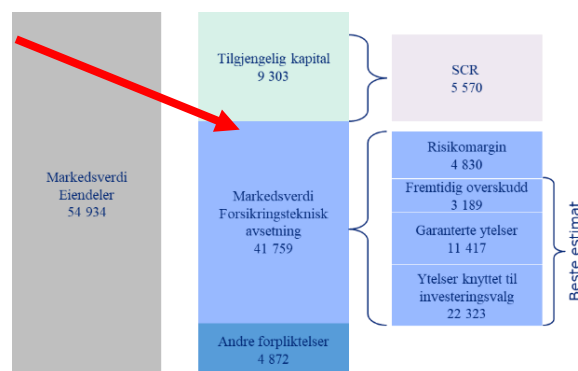
Obligasjoner (hold til forfall) og derivater har en merverdi på 503 mill. kroner pr. 31.12.2017 i forhold til bokført

regnskapsmessig verdi. Hold til forfall er en intern klassifisering som medfører at obligasjoner innenfor denne kategorien skal føres til amortisert kost i regnskapet, mens de under Solvens II skal føres til markedsverdi.

Immaterielle eiendeler er verdsatt til 0 i Solvens II balansen, da de ikke tilfredsstillt kravene om å være lett omsettelig.

Pr. 31.12.2017 er markedsverdien på gjenforsikring 7 mill. kroner lavere enn balanseført verdi, og reduserer tilgjengelig kapital tilsvarende. Hovedårsaken til denne reduksjonen skyldes at selskapet har gode forventede fremtidige marginer på produkter der reassurandør har rett til en andel av eventuelt positivt resultat.

D.2 FORSIKRINGSTEKNISKE AVSETNINGER

Figur 11: Forsikringstekniske avsetninger

Overgang fra de regnskapsmessige avsetningene på 47 758 mill. kroner per 31.12.2017 til markedsverdi av forsikringstekniske avsetninger i Solvens II på 41 759 mill. kroner, genererer et kapitalbidrag til tilgjengelig kapital på 6 000 mill. kroner.

De forsikringstekniske avsetningene er i dagens regnskapsregler fastsatt ut i fra tariff for gebyrer, grunnlagsrente og biometriske forutsetninger (død, uførhet og opplevelse). Under Solvens II består forsikringstekniske avsetninger av et beste estimat og en risikomargin.

Beste estimat skal utgjøre forventningsverdien av diskonterte fremtidige kontantstrømmer og fastsettes ved hjelp av beste antakelse om blant annet biometriske forutsetninger og kostnader, i tillegg til at en gitt rentekurve fra EIOPA skal benyttes i stedet for faste grunnlagsrenter, jamfør Figur 12 under avsnittet om rentekurve og diskontering.

Risikomargin er et påslag som skal reflektere kapitalkostnaden et annet selskap vil ha ved en eventuell

overtakelse av selskapets forpliktelser. Risikomarginen beregnes på bakgrunn av alle forsikringsrisikoer, operasjonell risiko og motpartisiko knyttet til forsikring og framskrivning av disse til opphør av kontraktene.

Tabellen nedenfor viser selskapets forsikringstekniske avsetninger under Solvens II fordelt på ulike segment og fordelt på beste estimat og risikomargin.

Segment under Solvens II	Beste estimat	Risiko-margin	Forsikringstekniske avsetninger (=Beste estimat + Risikomargin)
Livsforsikring unntatt helseforsikring, herunder forsikring med investeringsvalg	34 309	3 092	37 401
Helseforsikring håndtert som livsforsikring	2 328	1 723	4 051
Helseforsikring håndtert som skadeforsikring	292	15	307
SUM	36 929	4 830	41 759

Tabell 14: Beste estimat og risikomargin per 31.12.2017

BESTE ESTIMAT

De forsikringstekniske avsetningene utgjør en dominerende andel av forpliktelsene i balansen, og selv små relative endringer i størrelsen på avsetningene kan gi store endringer i den tilgjengelige kapitalen og dermed den samlede solvensposisjonen under Solvens II. Samtidig er beregningen av avsetningene basert på kompliserte verdurderingsmodeller som også er avhengige av en rekke forutsetninger. Kapittel C.1 og C.2 viser solvensmarginer beregnet med ulike forutsetninger.

Nedenfor beskrives en del sentrale forutsetninger generelt. Forutsetningene er satt etter beste skjønn og ved bruk av beste tilgjengelige informasjon, med bakgrunn i både interne og eksterne data.

Driftskostnader

Driftskostnadene har forholdsvis stor betydning, og modelleres avhengig av produktets natur. Utover dette ligger også forutsetning om en årlig inflasjon i driftskostnadene. Utgangspunktet for framskrivning av driftskostnader er kostnader knyttet til eksisterende bestand.

Erstatningsprosjenter

Erstatningsprosjenter er en vesentlig forutsetning. Erstatningsprosjenter reflekterer beste estimat for dødelighet og uførhet i forhold til tariff.

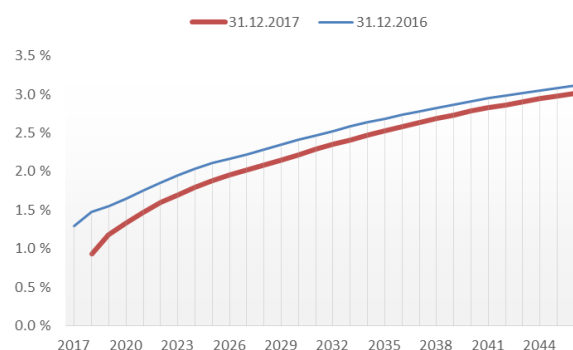
I hovedsak er erstatningsprosjentene basert på selskapets erfaringer og/eller prognoser.

Avgang

Avgang vil påvirke hvor mye av fremtidig underskudd/overskudd som skal medregnes som tilgjengelig kapital. Denne er særlig sentral for produkter med lang kontraktsgrense. I hovedsak er avgangsforutsetning satt basert på egne erfaringer eller prognoser.

Rentekurve og diskontering

Rentekurven er gitt av EIOPA. Lav rentekurve øker forsikringstekniske avsetninger for produkter med rentegaranti fordi eier da må dekke eventuelt renteunderskudd. Selskapet benytter EIOPAs volatilitetsjusterte rentekurve. Effekten av volatilitetsjustering er omtalt videre i avsnittet om permanent tiltak - volatilitetsjustert rentekurve.

Figur 12: Volatilitetsjustert rentekurve pr. 31.12.2017 og 31.12.2016 gitt av EIOPA

Volatilitet og korrelasjoner

Volatiliteter for de ulike aktivaklassene og korrelasjoner mellom disse inngår i beregningen av beste estimat. Det er lagt til grunn volatiliteter og korrelasjoner i normale markeder basert på markedsverdier (implisitte volatiliteter) der dette er tilgjengelig. For øvrig benyttes historikk. For aktivaklasser der det ikke er tilgjengelig historikk er parametere fastsatt skjønsmessig.

Rentemodell

For beregning av beste estimat trengs stokastiske kjøring for å verdsette verdien av rentegarantien. Sentralt for dette er stokastisk modellering av renteutvikling. Det anses å være begrenset usikkerhet knyttet til rentemodell. Dette skyldes at andelen av garantiprodukter i selskapet ikke er så stor.

Handlingsregler

For å kunne benytte seg av handlingsregler i beregning av forsikringstekniske avsetninger må disse være formelt vedtatt av styret.

Kontraktens grense

Kontraktens grense er gitt av regelverket. Kontraktens grense bestemmer hvilke fremtidige kontantstrømmer (premier) som skal være med i verdsettelsen av beste estimat. Hovedregelen er at dersom selskapet har en ensidig rett til å avslutte kontrakten, avvise premier eller

endre premier eller ytelser under kontrakten på et tidspunkt i fremtiden, slik at premien fullt ut reflekterer risikoen i kontrakten, så skal ny premie med tilhørende forpliktelser etter dette tidspunktet ikke inngå i beregningene – det vil si utenfor kontraktens grense. For andre tilfeller skal premien (med tilhørende forpliktelser) hensyntas til kontraktens utløp – det vil si innenfor kontraktens grense.

Risikomargin

Risikomargin er et påslag som skal reflektere kapitalkostnaden et annet selskap vil ha ved en overtakelse av selskapets forpliktelser. SB1F AS beregner dette ved hjelp av en forenklet metode gitt i regelverket. Risikomarginen beregnes med bakgrunn i forsikringsrisiko fra beregning av kapitalkravet (SCR etter diversifisering) pr. segment (Livsforsikring, Helseforsikring-lik-liv og Helse-lik-skadeforsikring). SCR estimeres på bakgrunn av framskriving av alle forsikringsrisikoer alle fremtidige år. Risikomarginen beregnes som 6 prosent av nåverdien av alle fremtidige SCR (etter diversifisering).

Gjenforsikring

Pr. 31.12.2017 er markedsverdien på gjenforsikring 7 mill. kroner lavere enn balanseført verdi, og reduserer tilgjengelig kapital tilsvarende. Markedsverdien på gjenforsikring vises i Solvens II-balanse (se vedlegg F.1 S.02.01.01).

Permanente tiltak og overgangsregler

For at selskapene skal få tid på å tilpasse seg Solvens II åpner regelverket for overgangsregler og permanente tiltak. For SB1F AS er det spesielt tre tiltak som vil kunne være av betydning.

- Permanent tiltak: Volatilitetsjustert rentekurve
- Overgangsregel: Innfasing av aksjesjokk
- Overgangsregel: Tilpasning av de forsikringstekniske avsetningene

Dersom et selskap ønsker å benytte seg av overgangsregel om tilpasning av de forsikringstekniske avsetningene, må det søkes tillatelse fra Finanstilsynet. Søknad er ikke nødvendig for verken volatilitetsjustert rentekurve eller innfasing av aksjesjokk, men det skal vises hvilken effekt dette har for beregningen. SB1F AS har pr. 31.12.2017 ikke hensyntatt et redusert aksjesjokk eller overgangsregler for de forsikringstekniske avsetningene.

Overgangsregelen for rentekurven og matching-justering er ikke relevant for norske (lives)forsikringsforetak.

Permanente tiltak – volatilitetsjustert rentekurve

Som et permanent tiltak åpner regelverket for at selskapene kan bruke en volatilitetsjustert rentekurve, som ligger noe høyere enn den risikofrie rentekurven pr.

31.12.2017. Når den volatilitetsjusterte rentekurven benyttes i beregningen må det i tillegg gjøres beregninger uten volatilitetsjustering for å kunne vise effekten. En volatilitetsjustert rentekurve er ment som et tiltak for å forbedre kapital situasjonen for selskap med langsiktige rentegarantier. SB1F AS har benyttet den volatilitetsjusterte rentekurven i beregningen per 31.12.2017.

Tabell 15 viser solvensmargin dersom selskapet hadde benyttet ikke-volatilitetsjustert rentekurve.

Solvensmargin 31.12.2017 (mill. kr.)	Med permanent tiltak	Uten permanent tiltak
Forsikringstekniske avsetninger	41 759	41 978
Tilgjengelig kapital (tellende i dekingen av SCR)	9 303	9 140
SCR	5 570	5 662
Solvensmargin	167 %	161 %
Tellende basiskapital i dekingen av MCR	8 540	8 381
MCR	1 392	1 415

Tabell 15: Solvensmargin med volatilitetsjustert og ikke-volatilitetsjustert rentekurve per 31.12.2017

Overgangsregel – tilpasning forsikringstekniske avsetninger

Som en overgangsregel åpner regelverket for gradvis innføring av forsikringstekniske avsetninger til markedsverdi. Dette for å hjelpe selskaper med lange rentegarantier der den risikofrie rentekurven ligger tidvis lavere enn den årlige garanterte renten.

I forskrift til finansforetaksloven kan overgangsregelen kun benyttes dersom selskapets samlede avsetninger er høyere i Solvens II enn i dagens regelverk. Dette er ikke tilfellet for SB1F AS pr. 31.12.2017. SB1F AS er dermed i en posisjon der overgangsregelen ikke har noen effekt.

D.3 ANDRE FORPLIKTELSE

Selskapet har ingen andre vesentlige forpliktelser.

D.4 ALTERNATIVE VERDSETTINGSMETODER

Selskapet benytter ingen alternative verdsettelsesmetoder.

D.5 ANDRE OPPLYSNINGER

Informasjonen i kapittel D gir et korrekt og hensiktsmessig bilde av selskapets verdsetting av eiendeler og forpliktelser for solvensformål gjennom rapporteringsperioden.

E. KAPITALSTYRING

Selskapet har etablert et internt fastsatt mål for solvensmargin etter Solvens II, hvor kapitalmålet er definert som et intervall på 140 % - 160 % beregnet ut ifra Pilar 1 standardmetoden. Det fastsatte kapitalmålet er styrende i forhold til selskapets strategi knyttet til kapitalstyring og tillegges vesentlig vekt ved vurderinger knyttet til kapitalbehov. Gjennom selskapets ORSA prosess foretar selskapet fremskrivninger av kapitalbehov, både under mer normale/forventede scenarier samt ulike stressscenarier. Fremskrivningene gjøres med tidshorisont på 5 år. Selskapets ORSA prosess er førende i forhold til å fastsette mål for kapitaliseringen samt identifisere behov for tiltak. Solvensmarginen pr. utgangen av 2017 er på 167 prosent.

E.1 ANSVARLIG KAPITAL

Selskapets tilgjengelige kapital er på 9.303 mill. kroner pr. 31.12.2017, økt fra 8.571 mill. kroner på samme tidspunkt året før. Tier 1 kapital utgjør 8.262 mill. kroner, mens 1.042 mill. kroner utgjøres av Tier 2 kapital.

Selskapets tilgjengelige kapital har således økt med 732 mill. kroner i 2017. Forsikringstekniske avsetninger til markedsverdi har gitt et økt bidrag til selskapets tilgjengelige kapital, hvor forskjellen mellom bokførte regnskapsmessige verdier og markedsverdi av de forsikringstekniske avsetningene har økt i perioden.

Tilgjengelig kapital pr. 31.12.2017 (mill. kr.)	Tier 1	Tier 2	Tier 3	Sum
Innskutt og opptjent egenkapital	3 533	42	-	3 575
Ansvarlig lånekapital	-	1 000	-	1 000
Sum kapital før justeringer	3 533	1 042	-	4 575
Effekt eiendeler – HTF og derivater	503	-	-	503
Effekt eiendeler - immaterielle eiendeler	-137	-	-	-137
Effekt eiendeler - gjenforsikring	-7	-	-	-7
Effekt fors.teks.avs (kapitalbidrag)	6 000	-	-	6 000
Effekt utsatt skatt	-1 576	-	-	-1 576
Effekt annet	-54	-	-	-54
Tilgjengelig kapital	8 262	1 042	-	9 303

Tabell 16: Tilgjengelig kapital pr. 31.12.2017

Tilgjengelig kapital (mill. kr.)	31.12.2017	31.12.2016	Endring
Innskutt og opptjent egenkapital	3 575	3 575	-
Ansvarlig lånekapital	1 000	1 000	-
Sum kapital før justeringer	4 575	4 575	-
Effekt eiendeler – merverdi HTF og derivater	503	495	8
Effekt eiendeler - immaterielle eiendeler	-137	-154	17
Effekt eiendeler - gjenforsikring	-7	-81	74
Effekt fors. tekn. avs (kapitalbidrag)	6 000	5 102	898
Effekt utsatt skatt	-1 576	-1 332	-244
Effekt annet	-54	-33	-21
Tilgjengelig kapital	9 303	8 571	732

Tabell 17: Endring tilgjengelig kapital 2016-2017

E.3 SOLVENSKAPITALKRAV OG MINSTEKAPITALKRAV

Under Solvens II beregnes et solvenskapitalkrav (SCR) og et minimumskapitalkrav (MCR). SCR skal representere den kapital et selskap må ha for å kunne tåle 99,5 prosent av mulige utfall på ett års sikt. MCR skal tilsvarende reflektere at selskapet minimum må tåle 85 prosent av mulige utfall på ett års sikt.

Ved brudd på SCR stilles det krav fra Finanstilsynet om å levere planer for hvordan selskapet skal kunne oppfylle SCR igjen. Det vil kreves at selskapets styre fremlegger eventuelle tiltak eller forbedringer av solvensposisjonen. I en normalsituasjon må selskapet i løpet av en periode på ni måneder igjen tilfredsstille SCR kravet.

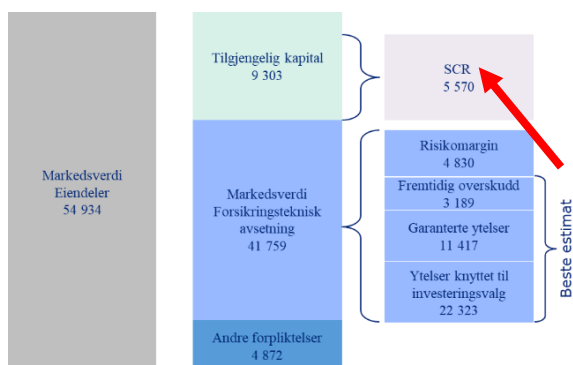
Ved brudd på MCR vil Finanstilsynet kunne frata selskapet konsesjonen dersom ikke selskapet møter kravet i løpet av tre måneder.

MINIMUMSKAPITALKRAV

Minimumskapitalkravet til selskapet er på 1.392 mill. kroner pr. 31.12.2017, økt fra 1.250 mill. kroner fra 2016. Minimum 80 prosent av minimumskapitalkravet skal bestå av Tier 1 kapital, tilsvarende 1.114 mill. kroner per 31.12.2017. Selskapet hadde pr. 31.12.2017 Tier 1 kapital på 8 262 mill. kroner og har således tilstrekkelig kapital i forhold til MCR.

SOLVENSKAPITALKRAV (SCR)

SCR beregnes basert på sjokk-scenarier mot selskapets eiendeler og forpliktelser. SCR beregnes som BSCR tillagt operasjonell risiko og fratrukket tapsabsorberende evne. BSCR er beregnet ut fra sjokk av markeds-, livsforsikrings-, helseforsikrings- og motpartsrisiko, hensyntatt diversifiseringseffekt innad og mellom de ulike risikomodulene. Sjokkfaktorene og korrelasjonene mellom de ulike risikoene er gitt i regelverket når selskapet benytter standardmodell.

Figur 13: Solvenskapitalkrav

Beregning pr. 31.12.2017 viser at selskapet har et samlet solvenskapitalkrav på 5.570 mill. kroner, økt fra 5.000

mill. kroner fra året før. Solvenskapitalkravet er hensyntatt diversifisering, tapsabsorberende evne for forsikringstekniske avsetninger (effekt av overskuddsdeling) og utsatt skattefordel.

Markedsrisikoen er økt med 1.299 mill. kroner, hovedsakelig med bakgrunn i økt rente- og aksjerisiko som følge av vekst i porteføljer, endring i rentenivå samt selskapets produktsammensetning.

Tegningsrisiko, livsforsikring er økt med 483 mill. kroner og skyldes hovedsakelig en økning i avgangs- og kostnadsrisiko som følge av økt bestand.

Tegningsrisiko, helseforsikring er økt med 382 mill. kroner og skyldes hovedsakelig en økning i uførerisiko som følge av økt bestand.

Tapsabsorberende evne knyttet til utsatt skatt er økt med 190 mill. kroner og skyldes hovedsakelig at forskjellen mellom bokført verdi og markedsverdi for de forsikringstekniske avsetningene har økt fra 2016 til 2017.

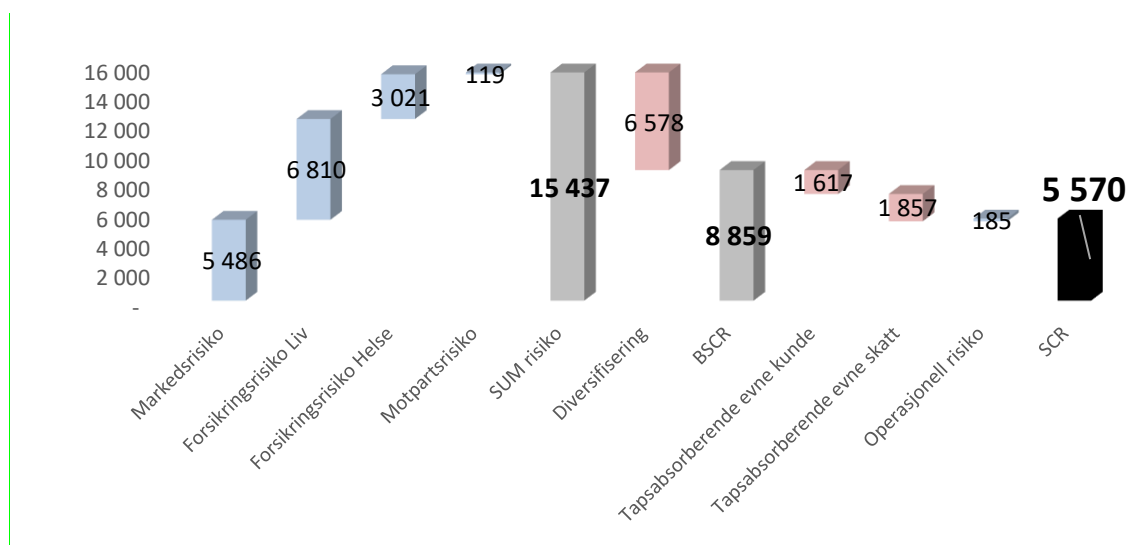
Samlet sett har selskapets kapitalkrav økt med 570 mill. kroner fra 2016 til 2017.

Solvenskapitalkrav	31.12.2017	31.12.2016	Endring
Markedsrisiko	4 768	3 470	1 299
Motpartsrisiko	115	101	14
Tegningsrisiko, livsforsikring	5 114	4 632	483
Tegningsrisiko, helseforsikring	2 302	1 920	382
Effekt korrelasjoner	-3 441	-2 808	-633
Effekt tapsabsorberende evne kunder	-1 617	-824	-793
Effekt tapsabsorberende evne skatt	-1 857	-1 667	-190
Operasjonell risiko	185	177	8
SCR	5 570	5 000	570

Tabell 18: Endring SCR 2015-2016

Figur 14 viser ikke-diversifiserte tall for risiko delt opp i markedsrisiko, forsikringsrisiko liv og helse samt motpartsrisiko. Summen av risikoene er 15.437 mill. kroner.

Diversifiseringseffekter reduserer dette tallet til 8.859 mill. kroner. Tapsabsorberende evne i kundemidler og utsatt skatt reduserer det ytterligere til 5.385 mill. kroner. Tillagt operasjonell risiko er total SCR for selskapet på 5.570 mill. kroner.

Figur 14: Solvenskapitalkrav pr. risikosegment

For livsforsikringsrisiko er avgangsrisiko den største risikoen under Solvens II. Dette skyldes i hovedsak risikoen for at positive kontantstrømmer fra produkter med gode resultater forsvinner ved eventuell økt avgang.

Eiendomsrisiko er lav for eiendomsinvesteringene i SB1F AS (eiendomsdøtre) da eiendom er å anse som strategiske aksjeinvesteringer og skal dermed stresses som aksjer og ikke som eiendom.

Aksjer (inkludert eiendom som stresses som strategiske aksjeinvesteringer) og spread er de største markedsrisikoene under Solvens II for selskapet.

For helseforsikringsrisiko er uførhet den største risikoen under Solvens II.

E.4 BRUK AV DURASJONSBASERT UNDERMODUL FOR AKSJERISIKO VED BEREGNINGEN AV SOLVENSKAPITALKRAVET

Selskapet benytter ikke den durasjonsbaserte undermodulen for aksjerisiko.

E.5 FORSKJELLER MELLOM STANDARDFORMELEN OG BENYTTETE INTERNE MODELLER

Selskapet benytter standardformelen til beregning av kapitalkrav under Solvens II.

E.6 MANGLENDE OPPFYLLELSE AV MINSTEKAPITALKRAVET OG SOLVENSKAPITALKRAVET

Selskapet har en solvensmargin på 167 prosent pr. 31.12.2017, mens minimumsmarginen er på 668 prosent. Selskapet har overholdt krav til minstekapitalkravet og solvenskapitalkravet i hele perioden.

E.7 ANDRE OPPLYSNINGER

Opplysningene i kapittel E gir et korrekt og hensiktsmessig bilde av selskapets kapitalstyring gjennom rapporteringsperioden.

F. VEDLEGG

F.1 OFFENTLIGE QRT'ER

Se vedlegget: SB1F AS – Vedlegg til SFCR kvantitative rapporteringsskjemaer 2017.